

ELŐFIZETÉS:
 Egész évre . 6 ft.
 Fel évre . . . 3 ft.
 Negyed évre 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető küldemények a szerkesztőnek, anyagiak a lap tulajdonosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DÍJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
 többszöri hirdetésnél olcsóbb.
 Nyiltér sora 25 kr.
 Bélyegdíj minder hárcajénél
 30 kr.

A hirdetések Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomdájában és a szerkesztőnél fogadtatnak el.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Zombor, április 14-én.

A kereszténység, a kultúra legnagyobb alapkövetésének évfordulójához jutottunk. A jászolban született, keresztire feszített, feltámadott és a mennyekbe ment Istenfiú áldozatának emléke, melyel megváltotta nemcsak kortársait, de az egész emberiséget, hívők millióit viszi az elnémult harangok alá, az egyházi zene leggyönyörűbb alkotásai hangzanak fel a mindenek utának hajlékaiban, és még most is évezredek után, megkönnyebbülve halljuk szombat este a szózatot: „Feltámadott”. Még az atheismusban vagy mint elég hamisan nevezik, a felvilágosodottságban tetszelgő kedély sem tudja kivonni magát azon meghatottság alól, mely e napon közös mindannyiunké.

Egyszer egy évben neki is kell hogy eszébe jusson mindaz, a mi a hitet a szülői szeretettel együtt a gyermekkor legdrágább emlékei közé helyezi. És ki élte alkonyán visszatekint, élte akár rögös, akár fényes útjára, gyermekkori imája, melyet még anyja ölen mondott el, bizony sebb, tisztultabb emlékéket fogja képezni, mint bármely fényes sikere, mely homlokára babért, nevére százados fényt hozott.

A skepsis, a „szabadszellemség” régi, tetszetős mondásokban szokott a szabadelvűség zászlója alatt küzdeni. Nem egyszer halljuk általa hirdetni a valódi szabadelvűség hitvallását oly alakban, mely negációja mindannak, ami az emberi szellem legsodásabb műve, ami, mint Macaulay mondja, akkor is ép úgy hatalmas lesz, ha új-seelandi utazók London és a Szent-Pál székesegyház romjait fogják tanulmányozni. Azon elveket, melyek az ember társadalmi, politikai egyenlőségét, magát az emberi méltóság elismerését vívták ki, mint faltörő kosokat használják ott, hol a kedély, az erkölcs bástyáit döngeti. Pedig alig követhetünk el rútabb visszaélést, mintha a liberalizmus és a demokracia rokon, nem egyszer összetévesztett elveit arra használjuk fel, hogy a hitet, a meggyőződést támadjuk meg velük, aligha lehetünk igazságtalanabban, mintha a keresztény egyházat oly jelszavak alatt ostromoljuk, melyek létüket, hatalmukat ép ennek köszönhetik.

Mert nem szabad megtéveszteni két fogal-

mat: a vallást és az egyházat. Midőn a vallásról szólunk, nem azon merev álláspontról szólunk, mely egy „i” betű miatt ezeket vitt a bűnhalálba, midőn az egyházzal szólunk, nem azon egyházat értjük, mely az ostyát és a kelyhet csak a politikai hatalom eszközeiül tekintette.

Minél magasabb egy eszme, annál bizonyosabb, hogy túlbuzgó hívei elmagyarázni, a lelketlenek pedig visszaelni fognak. Tisztító tűzőn megy minden nagy eszme keresztül, de eléri, mert el kell érnie azon pontot, hol minden jobb érzelmű ideáljaként foglal helyet. Az Istenfiúnak mondása, hogy az ő országa nem e világról való, beteljesül.

Es ezen szempontból üdvözöljük mi, a valódi szabadelvű gondolkodás és haladás hívei ezen emléknapot, mely akkor csak a jászolban, most már a trónon is helyet találó felebaráti szeretet szülőnapja.

Ebben a felebaráti szeretetben, ennek a büvös hatalmában, a magyar katolikus egyház főpapjának „Pax” jelszavában bizunk, midőn az állam és az egyház közt feltűnő fellegek szétoszlását, a hit nyugalmát reméljük. Nem akarjuk a függő kérdések sorozatát ma taglalni, a megoldási módok helyes vagy nem helyes volta felett ítéletet mondani, csak tiltakozni akarunk azon felfogás ellen, mely a felekezeti szűkeklés, másrészt a szabadszellemség álcája alatt a hitet ép úgy, mint a társadalmat támadja meg, mely a visszaélések, túlkapások elleni küzdelem örvé alatt mint szű őrli az ezredéves fát.

Jusson eszünkbe a három gyűrű meséje akkor, midőn a szeretet ünnepén üdvözöljük egymást, ne legyen ezen ünnepen más parancs, mint az Isten-ember utolsó szavai: „Szeressétek egymást.”

Ugy legyen!

Junius 8.

A fővárosi törvényhatóság oly határozatot hozott, a mely, meg vagyunk győződve róla, az egész országban lelkesült visszhangot kelteni s a vidéki törvényhatóságok részéről utánzásra találni fog. F. évi junius 8-án 25 éve lesz, hogy Ő Felsége az egész nemzet örömjaja mellett Magyarország apostoli királyává koronáztatott. Ha-

zánk újabb történelme ennél emlékezetesebb napot nem tud felmutatni. Mert e naptól fogva, a melyen az első magyar király szent koronája érintette ő Felsége dicső fejét, nyerte vissza Magyarország felvirágzásának feltételeit.

A negyed század, mely azóta elmúlt, megcáfolatlan bizonyítékát képezi annak, hogy a szívélyes összhang a koronával, legkiválóbb előfeltételeit képezi e nemzet virulásának. Mint varázsütésre tűntek el a koronázás óta a gonosz árnyékok, melyek ezelőtt e népen és ez államon feküdtek; a felhő eloszlott, mely a nemzet egét befödte s vidám napsugár ragyog, mely megteremkenyíti hazánkat.

Későbbi történetírók a bámulattól nem fognak magukhoz térni a mesés fellendülés miatt, melyet Magyarország e 25 év alatt tett. E rövid időszak alatt egészen a saját erőnkől megteremtettük mindazt, a mi egy kulturállam leltárához tartozik.

Nemzeti oktatás létesített minden fokon; az örökös deficittelevivódó államháztartás zavarából felküzdöttük magunkat egy rendezett pénzügyi gazdálkodás világos magaslátára, kereskedelmünk ma már jelentős tényezője kezd lenni a világforgalomnak és még tengerentúli piacokon is igéretteljes hódításokat tesz; a nemzet iparsírái láthatólag érnek és a hazai földmívelés mit sem tud azokról a megrendítő válságokról, melyek más államok mezőgazdaságát sujtották, a hatalmas államvasuti hálózat körülveszi az országot vas abroncsaival és a magyar kereskedelmi lobogó büszkén lengedez távoli vizeken; művészet és tudomány virulnak s tiszteletet küzdenek ki a külföldtől a magyar genius előtt.

Ez mind az utolsó 25 esztendő vívmánya. Csak örültek láthatják ebben a kedvező véletlen vak működését. A ki tud a sorok között olvasni a világtörténet könyvében, az előtt meg fog nyilatkozni a benső összefüggés e virágzás és az 1867. junius 8-iki esemény közt. — Ezért tölt el bennünket hazafias örömmel az, hogy a főváros képviselőtestülete megragadta a kezdeményezést, a koronázási jubileumnak nemzeti ünnepként leendő megülvése végett. A főváros vonatkozó határozatában felhívás van intézve az ország többi köztörvényhatóságaihoz, hogy az évfordulót ha-

A „BÁCSKA” tárcája.

Az éj.

Franciától szabadon.

Jótékony éj, szép éjszaka!
 Jer, altasd el mély bánatom,
 Mindennapi munkám után
 Hozzad ezért imádkozom.

A megváltás nagy ünnepét
 Ma üli a hálás világ,
 Jótékony éj, szép éjszaka!
 Hintsd rám a béke balsamát!

Benned remél a szenvedő,
 Ki tört és sok sebet visel;
 Jer! hisz megváltó vagy te is,
 Had aludjam öledben el.

Hiador.

RECEPTIÓ.

Írta: Kaja-busz.

„A balhálhalmi izraelita hitközség folyó hó 15-én tartott gyűlésében kimondá, hogy a receptiót illetőleg esatlakozik a fővárosi zsidóság által megindított mozgalomhoz. E tárgyban a további teendők elvégzésével a maga kebeléből megbizta Barchesberger Jeremiás hitközségi elnököt és Smelkeusz Adolfot.”

Ezt olvassa Oszkár urfi ebéd után az asztalnál, mikor a fekete kávé szűresőli. Egy-egy bodor füstöt kifújva oda fordul apjához: „Ugy tele van az ország most ezzel a receptióval, mint az influenzával. De hát kedves apám, micsoda voltaképen ez a receptió?”

— Nem szégyelsz ilyen kérdést tenni másodéves

jogász létedre? — feleli neki az apja. — Fordítsd le a szót, annyit csak tudsz latinul?

— Nem, semmit sem tudok.

— No hát a receptió jelent befogadást származik ettől az igétől, hogy recipio, recepti, receptum, recipere tartozik a 3-ik conjugatio-ra. Nem így tanultatok? teszi hozzá gunyosan. A jelen esetben a zsidó vallásnak a törvényesen bevett vallások közé való beigtatást kell alatta érteni. Ezt egy másodéves jogásznak szégyen nem tudni.

— No persze — veti oda Oszkár urfi — egy másodéves jogász sem tudhat mindent.

— Csáky miniszter — mond az apa — kijelenté, hogy az egyenjogusítás törvénybe iktatását — ami különben csak formáság — követelhetik a zsidók. De az a kérdés, hogy az egyenjogusítás receptió alakjában, vagy szabad vallásyagorlat alakjában fog-e kimondatni. A zsidók és keresztények közti összehasonthatást s a vallásokra való kölcsönös áttérés lehetőségét is magában foglalja-e ez a receptió? Mert csak ilyen egyenjogusításnak volna értelme — társadalmi szempontból. Csak hogy akkor meg lényeges hitelvi aggodalmak támaszthatók a mozgalom, athikai mozzanata iránt. Szóval a kérdés egy kissé fogasabb, mint első tekintetre látszik és nem épen „csak formáság.” No érted-e már, mi a receptió?

— Persze, hogy értem, hogyne érteném, egyszerű az egész mondja Oszkár urfi s fűtyölve megy a másik szobába. Annak az ablakából sóvárögva néz nyugat-felé a pihenő téli tájon. Valami lehet arra, ami kéjes hullámszába hozza az érzéseket jogászi kebelében.

Hát van is. Alig másfélóránnyira fekszik onnan a Varjulapos pusztá, mely az ő atyjáé. De nem a pusztá költészete vonza Oszkár urfi — ami télen ugyis hiányzik — hanem az otlakó koresmárosnak Lilienthal Kóbinak a szépséges leánya. Az ilyen gigerlifajta jogásznép nemesak Budapesten, de oda haza is folytonosan ki- és ellenállhatatlankodik. Az ilyen tejfelesszáju legénynek milyen nagy dicsőség a „hódítás falun.” eltekintve a meghódított személy rangjától. Ugy kell venni a dolgot, hogy vannak gonosz tettek, melyek a jó társaságban virtus számba mennek.

A nyári vakációban már nagyon megismerkedett a leánynyal, folyvást a Varjulapson lakott azon a cimen, hogy ő alapvizsgára készül, holott a Regina szeméjársát tanulmányozta. De micsoda két szem az. Olyan, mint a tüzes kerék, mikor fájverek van. Sötét haja alatt pár göndör oda lehelt fűrt árnyékolja fehér bőrét, mely a legjavithatlanabb ultramontánban is a szocializmus gondolatát kelti életre. Termete hajlékony, járása lengő, olyan mint az elevenné vált hullám, szóval egész lényé valóság-gal étvágygerjesztő. Mindezeket nagyon megjegyezte magának Oszkár urfi s bántotta az, hogy a Varjulapson ezt a szép virágát leszakítja majd valami rüpek szatóc.

Eppen apropos jött apja parancsa: Oszkár én a vasúthoz megyek a négyórai vonathoz. Szegény anyádat meg kell nézmem a klinikán. Ha van számára gyógyulás, mindent elkövetek. Te elmegysz a Varjulaposa az ispán-hoz, megmondod neki parancsaimat a jövő heti követváltásra vonatkozólag. Azon a napon pihenőt kell adni az összes eselédsgnek. Kovács, bognár s a kiknek szavazatuk van, azok közül el ne maradjon egy sem. A kukoricát morzsoltassa szűnet nélkül. Ha vissza jössz, csak menj a magad külön lakásába, mert ezeknek a kulcsát elviszem. — Aztán — újjával megfenyegeti fiát — hal-lattam mult nyári viselt dolgaidat a pusztán, de azt mondom, hogy annak a zsidó kisasszonynak békét hagyj. En az ostobaságnak sokat megengedek, ha az mulattató. de ha bosszantó, akkor ki nem állhatom. Ezt jegyezd meg magadnak.

Vigan repül a szán a csillogó havon a Varjulapos felé. Oszkár urfi befelé mosolyog e szerencés kiküldetés fölött. Találkozni fog azzal, akinél szebbet nem irtak le az énekek énekében sem. — De mit ér az olyan száraz találkozás? Az öreg Lilienthal ugy őrzi a leányát, mint valami Wertheimkasszát. Rendkívül kifejtett hajlamai vannak Oszkár urfinak az érzéki szerelemre. De hát nem parancsolhat ő mint földesur egy alárendelt bérlőnek? Hát nem tarthatja az szerencésnek, ha leereszkedik hozzájuk? Ezt meg is fogja mondani, mert az a zsidó egészen konfidens vele szemben. A nyáron mikor azt kérdezte tőle, hogy mi van az újságban urfi? s ő azt felelte,

sonlóképen megünnepeljük. E felhívás nem fog hatástalan maradni. — Önmagát tiszteli meg a nemzet, midőn ez emléknapon kifejezést ad hazafias örömeinek és szeretetteljes tiszteletének a király iránt, kinek uralkodása soha nem sejtett jólét korát nyitotta meg hazánknak.

Helyi és megyei hírek.

Lapunk tisztelt olvasó közönségének a husvétii ünnepek alkalmából kívánjuk, hogy a feltámadás magasztos ünnepe a legnagyobb örömben találja. — Mai számunk két és fél iv tartalommal jelenik meg, kárpótlásul azért, hogy a kettős ünnep folytán legközelebbi számunkat pénteken (április 22-én) adjuk ki.

Adakozások az árvamegyeieknek. Az árvamegyei inségesek javára lapunk szerkesztősége utján újabb a következő adományok folytak be: A Béregh községi róm. kath. II. és III. elemi népiskolák tanulóinak gyűjtése 1 frt 55 kr. Ehhez hozzáadva a lapunk múlt számában kimutatott 421 frt 99 kr, összesen befolyt 423 frt 54 kr.

II. Nyugta. 379. szám/eln. 1892. Árva vármegye főispánja. A „Bácska“ című lapnak Zombor. Vonatközösséggel hoztam intézett postautalványára, van szerencsém tekintetességet értesíteni, hogy vármegyéim inségesei részére küldött 151 frt 34 kr, azaz egyszázötvenegy forint 34 krnyi összeget mint gyűjtést kezembe vettem, és azt rendeltetése szerinti felhasználás céljából a vármegyei inségbizottsághoz átvettem. Míról midőn tekintetességet értesíteném, fogadja ezen nagylelkű jótéteményéért legmelegebb köszönetemet. Alsó-Kubin, 1892. évi április hó 7-én. Szmeccsányi György, főispán.

A nagyhét. A zombori róm. kath. templomban a nagyheti szertartások a következő rendben fognak megtartatni:

Nagypénteken reggel 8 órakor német prédikáció, mely után közvetlenül tartatik az előszentelt mise a passióval és keresztimádással; mire a Szentség a szent Sirhoz vitetik; ezután bunyevác sz. beszéd. Délután 3 órakor magyar szent beszéd, melynek végeztével processzió vezetetik a Kalváriához, honnét a templomba visszatérve énekeltetik a Jeremiás siralma és a „Misere“ — Esti 7 órakor a szent sírnál ima és ének, mire a Szentség körmenetileg a sekrestyébe vitetik.

Nagyszombaton reggel 6 órakor körmenetileg szent-ségkítétel. — 8 órakor tűzszentelés, a husvétii gyertya megáldása dícsérekkel, azután a próféciák, keresztkut-szentelés és minden szentek litániája, mire a feltámadási nagymise következik. — Az ünnepélyes feltámadási körmenet esti 7 órakor tartatik meg.

Husvétvasárnapján reggel a 7 órai csendes mise után az étek megáldása; 8 órakor kismise és német szent beszéd; 9 órakor csendes mise, utána bunyevác szent beszéd; 10 órakor ünnepélyes nagymise, délután 3 órakor vécsernye.

Husvéthétfőn a szokott órákban megtartott szent miséken kívül 1/2 10 órakor magyar egyházi szónoklat; délután 3 órakor vécsernye.

Feltámadás. Azt mondják, a harangok elmentek Rómába. Tegnap délután óta nem hallani harangszót a városban. A gör. keletiek is együtt ültek a megváltás magasztos ünnepét a kath. hívőkkel, s az ő templomuk tornya is akkor némult el, amikor a katholicusoké. Előbbieké délelőtt 9 órakor, utóbbiaké meg délután. Az idő borús, félig-meddig esős, és a közönség ennek dacára sűrűn látogat el a szent helyekre. A kath. templomba pl. reggeltől estig túlra a közönség; alig tud elmenni valaki a templom előtt, hogy be ne forduljon a földszített szent sirhoz egy-egy őszinte fohászra. És a kalvária felé rajokban jár-kei az ájtatos nép. A megváltás napjain a feltámadás ünnepe előtti napokon gyászt ölt a keresztényvilág és magabaszál a lélek, a saját erkölcsi lényével foglalkozik. Megható

szertartások jelzik az üdvözítő megfeszítettését. — És amikor „visszatérnek“ a harangok, amikor újra megkondul hívó hangjuk, a mély gyász után örömmel nézünk fel: a feltámadás ünnepe. Lehetetlen meg nem illetődni ama szertartások magasztosságán és főnségeségén, melyek az ember lelkét és szívét e napokon magukkal ragadják. A feltámadás ünnepe a szokások uralma alatt most már nem csak a kereszténységnek, hanem az egész emberiségnek ünnepe.

Istentisztelet. Az ág. ev. híveknek tudomásul adatik, hogy husvét vasárnapján, április hó 17-én, délelőtt 10 órakor az e célra kibérelt helyiségben urvacsorával egybekötött Istentisztelet fog tartatni, melyre a tisztelt hívek ezennel meghívotnak. Gallé Emil, egyházi felügyelő. Korossy Emil, ág. ev. ut. lelkész.

Kinevezések. A vármegye főispánja a törvényhatósági bizottság által f. évi március hó 16-án tartott közgyűlésében 3. sz. a. hozott és a belügyminiszter által jóváhagyott határozattal három évi időtartamra rendszerezett ideiglenes minőségű két árvaszéki ülőki állásra Raits Miklós nyugalmazott főszolgabíró és dr. Hirman Ferenc főispáni titkár, a három alszámvevői állásra pedig Kubicska Hugó nyugalmazott adóárnokot, Putnik Rezső volt vármegyei alszámvevőt és Horváth József m. kir. adótitkárát nevezte ki.

Áthelyezés a tényleges szolgálatból. Dr. Burtik Győző szabaddai 6. honvéd gyalogezredbeli tart. segédorvos, 1892. évi május hó 1-ével a szolgálati kötelezettségnek teljesítése után, saját kérelmére a szolgálaton kívüli viszonyba helyeztetett.

Pályázat van hirdetve az újvidéki kir. törvényszéknél betöltendő bírói és az apatini kir. járásbírósnál betöltendő aljegyzői állásokra.

Halálozás. A gör. kel. egyháznak gyásza van. Sztójkovics Arszén budai püspököt, aki egyháznak legregőbb püspöke volt, a napokban helyezték örök nyugalomra. A gyászt a mi szerb templomaink harangzúgása is hirdette.

Községjegyzői szigorlatok. A f. hó 12. és 13-án megtartott vizsgálatok alkalmával községjegyzői képesítést nyert 13 jelölt, visszautasított 1; a kiegészítettek névsora a következő: Babarzi János, Bácskai Béla, Bohunek Agoston, Eich Rezső, Fischer Nándor, Jahn Róbert, Jeszenszky Béla, Késmárky Géza, Mayer János, Múró Péter, Oláh István, Rauschenberger Gyula és Vuits Milán. Ezenkívül nyelvi képesítést nyert a dalmát nyelvre Odry Andor.

Meghívó. Bács-Bodrogh vármegye történelmi társulata folyó évi április hó 19-én (kedden) d. e. 10 órakor a vármegye székhelyében lévő helyiségében rendez évi közgyűlést tartand, melyre a társulat összes tagjait ezennel tisztelettel meghívom. — Tárgysorozat: 1. Titkári jelentés. 2. A társulat múlt évi számadásainak és a számvizsgáló bizottságnak azokra vonatkozó jelentésének bemutatása, egy a felmentvény iránti határozat hozatala. 3. A választmány által elkészített ez évi költségvetési előirányzatnak megállapítása. 4. Ügyészi jelentés a kinnlévő társulati követelésekre nézve, és ennek kapcsán a társulati alapszabályoknak megfelelő módosítására vonatkozó javaslat. 5. Előzetesen bejelentett indítványok. 6. A következő beérkezett munkák felolvasása: a) „Aranydél“, Futtak és a futtakai uradalom“ Iványi Istvánól. b) Bács vármegye sereglmei 1741-től 1751-ig. Dr. Dudás Gyulától. Zomborban, 1892. évi április hó 9-én. Schmausz Endre, társulati elnök.

A zombori tisztviselői fogyasztási egy-lete ügyében asszonyi kezeblől kaptnok pár sort a tegnapi postával. Ugyancsak indignálódnak e sorok gazdasszonyi írói a helybeli mérszások panaszolt eljárására fölött, ami azonban aligha mondható általánosnak és mindennapinak. Hogy azonban nem mozog a haraszt, ha nem fuj a szél, az is tény; szóval ennek a panasz-nak is kétségkívül van egy kis alapja. Különben álljon itt a level: Üdvözöljük Ribiczey Ádám h. pénzügyigaz-gató urat a tisztviselő-egylet érdekében tett fáradszhatatlan munkálkodásáért. Vajha sikerülne létrehozni e fontos intézményt. Eltekintve minden más érlelmi cikkektől, a hus az, ami oly drága; és aminek a mértéke iszonyu rossz; pl. ha egy kilo borju hust hozat egy gazdasszony

az ugynevezett sniclit, fizet érte 60 krt, és nem marad belőle több (a sok csontot leszámítva) fél kilo busnál. 60 krt szivesen fizetne mindenki, ha érte egy kilo hust többé semmi esetre sem, és ha visszaküldjük, a zombori elkapott mérszások sem pénzt, sem hust nem adnak. Hogy pedig az ember egy kilo hust miatt a kapitánysághoz forduljon! Inkább a pénzt is ott bagyja veszni a hatalmaskodó mérszásoknál. Ha a tisztviselők között az egyetértés folyó hó 18-án meg lesz, akkor e fontos bajon mindenesetre segítve lesz. Több tisztviselő neje.

Jóteknycélu bankett. A zombori ifjuság e hó 27-ére egy, a felvidéki inségesek javára rendezendő bankettet tervez.

Könyvtár Szabadkán. Szabadkán mostanában egy nagyon üdvös kulturmozgalom indult meg, a melynek célja nyilvános könyvtár létesíteni. E végből egyesület is alakult, a melynek már körülbelül 200 tagja van. Az alapító tagok egyszer mindenkorra 20 forintot, a rendes tagok pedig évenként 3 frtot fizetnek. E járulékokon kívül az egyesület máris sok könyvajándékot kapott, a város pedig a könyvtár számára ingyenes helyiséget ajánlott fel. Pár év múlva a könyvtár át lesz adható a nyilvánosságnak.

Jóteknycélu táncestély. A zombori általános ipartestület zászlószentelési ünnepélyén résztvevő ifjuság f. évi április hó 18-án vagyis husvét második napján a Vadászúrt szálló összes termeiben a felsővidéki inségesek javára jóteknycélu táncestélyt rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdeté esti 8 órakor. Beléptidj személyenkint 1 frt, családjegy 3 személyre 2 frt 50 kr, karzat 1 frt. Felülfizetések köszönettel fogadtnak és hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók Kollár József ur és Mayer & Thum urak kereskedésében és este a pénztárnál. Rendezőség: dr. Fratricsevich-Aszt Vince, elnök. Dr. Visek András, jegyző. Sichermann E. Mihály, pénztáros. Schick Rezső, ellenőr. Brkits Bogdán, Czeizl József, Holczér Márton, Kretsmár József, Lútvay Antal, Nevora Ferenc, Nevora József, Pastovics Károly, Spitzer Vilmos, Stebler Sándor, Sulyok Ferenc, Zarubsky Gyula.

A szűcs meg a váltó. Bundákat varrogatott Petrovácon birkabörkből és hamisított váltókat. A becstületes mestersége tehát a szűcsmesterség volt, de a modern civilizáció illata behatolt a bundák műhelyébe is és a mi Arnyas András nevű mesterünk beszitta ezt az illatot és lett belőle modern ember. Persze, hogy holmi lopás vagy rablás derogált neki, ezek nagyon közönséges gonoszítottak, nem neki valók; az ő ambíciója vagy a sikkasztásra, vagy — a mi még szebb — a váltóhamisításra hajlott. De mert a báránybörök varrogatása közben nem igen került a kezeibe olyan idegen summa, a melyikkel érdemes lett volna elkezdeni, hát lett belőle váltóhamisító. És mint afféle modern ember iparkodott is hamárosan nyakába venni a világot. Sikertült, mert mire az újvidéki törvényszék el akarta csipni, már csak egy pár birkabör darab hirdette a nyomát. Most aztán következik a közönsé, a végtárgyalás és utána a hűsülés. De hiszen ez is mind olyan modern dolog!

Eltűnt asszony. Joszimov Timkának hívták amikor főköző alá került, Marinkov-né lett a neve. Csakhamar elsiratta azonban a férjét és nemsokára már levetette a Marinkov nevet is. Lett belőle Cimbrie Nikolané. Született Titelen, lakott Karlovicán és Sabácon és most körözi a rendőség. Eppen 31 tavasz virult el szőke kontyú feje fölött, amikorka idáig fölvitte. Nem terhel semmi egyéb a lelkiismeretét, csupán bűnpártolás, de ez éppen elég arra, hogy a törvényszék közétegye a jó asszony életrajzi adatait és kerestesse őt országosan. És most Cimbrie Nikolanét körözik a hatóságok.

Hangverseny. Deszkasev István, operaénekes, ki néhány évvel ezelőtt a budapesti m. kir. opera tagja volt, e hó 24-én Újvidéken hangversenyt rendez.

Gőzfürdő. A husvétii ünnepekre való tekintetből a gőzfürdő vasárnap helyett szombaton lesz nyitva.

Halálozás. Heinrich Géza tiszthelyettes, akiről azt irtuk a napokban, hogy öngyilkossági szándékból mellen lötte magát, a napokban meghalt.

hogy rossz hír Kóbi; Muszkaországban a zsidókat meg a szamarakat felakasztják: nevetve vágta vissza, „de szerencsések vagyunk urfi, hogy mi nem lakunk Muszkaországban.“ Csak Pesten világosították föl, hogy mekkora gorombaságot mondott neki az a zsidó. Ilyet nem fog eltűnni.

Lilienthal Kóbi pedig egy becstületes zsidó volt, azért is nem vitte sokra. Bizonyára nem sokat gondolt a receptióval. Mig a községben lakott ő volt a dajen (elő-könyörgő). Szombaton rendesen dácsba öltözött s a szidurból imádkozott. Regina egyetlen, kedves leánya volt, nem esuda, ha úgy vigyázott rá, mint a szeme fényére.

Vig esengőszóval sikamlott végig az urfi szánkója a pusztán. Mikor a koresma előtt mentek el, az ablakon át egy alak nézett ki és nézett hosszan, mintegy álmodozva a szánkó után. A szép leány volt.

Hamarosan elvégezte Oszkár urfi a rábizottakat aztán ott termett az alacsony füstös esárdában, a mely bizony kiállításban messze mögötte van a „Fiume“ kávéháznak.

— No Kóbi, hát ki a vivát?
— Tudja a nagyságos urfi jól, a ki pénzt ad.
— Hát magának nincsen elve?
— Egy kocsmárosnak soha se legyen elve, abból nem tudja kifizetni az árendát. A legpiszkosabb bankó többet ér a legfényesebb elvnl.

— Ilyenek maguk mind. Hát jó bora van-e? de csak úgy iszom meg, ha Regina adja.
— A nagyságos urfi mindig a Reginához kapri-cirozza magát.

Finom pir borítá el a leány arcát, amilyen a rózsza belső levele. Az asztalra tette a bort, mely sűrű szeméből egy villamot lövelt a fiatal emberre.

— De régen nem volt szerencsénk a nagyságos urfihoz, egészen nyár óta.

Egzaltált gyönyörrel nézett rá az ifju. Mikor a szép leány száját megnyitotta, az olyan volt, mintha egy kis dupla szegű reped ketté.

De Lilienthal gazda véget vetett a néma gyönyörnek. — Regina akarsz te tálán a nagyságos urfival diskurzust csinálni? Az nem létezik. Eredj csak te ki a konyhára.

Szégyenülve kisompolygott a leány.

— De miért dugdossa én előlem a leányát Kóbi? Nem vagyok én haramia.

— Hát a nagyságos urfi mamája nyáron nem dugdossa a hust a legyek elől?!

Erre a nagy gorombaságra az asszony is fölemelte pászemes fejét, a söntés mellett feddőleg nézett férjére, de nem szólt semmit, hanem folytatta azt a nagy munkát, hogy arcának a centrumán tátongó két barlangba minden két percben fél kávés kanálnyi burnót juttatott.

— Pedig én most úgy jöttem, hogy megszánkátatom a szép Reginá. Látja, milyen öröme volna benne.

— Úgy éljek, hogy abból semmi sem lesz. Azok a nemes paripák nagy verűek, az urfi is nagy verű, s én tudom, hogy a szép lány mellett az a sok ördög, ami a vérben van, mind elszabadul.

— Ne törődjék vele.

— Gatt über die Welt! én ne törődjek vele, mikor egyetlen apja vagyok neki?

— Ha be nem hívja a lányát rögtön elmegyek.

— Szerencsés utat kívánok az urnak, tisztelem a nagyságos papát.

— Várjon Kóbi! egyszer mégis ellopom a lányát. Kocsis! hajts elő.

A szép leány a konyhaajtóból nézett báronyos szemével a távozni készülő ifjura. Ez még visszazólt a gazdának. Kóbi, nines más zászlója annál, a melyik a padláslyukból fityeg?

— Dehogynincs. Okos kocsmáros kétféle zászlót tart.

— Nohát vegye be azt a kormányparti zászlót s dugja ki a függetlenségét, mert a turahegyi választók erre jönnek s nem köszöni meg, ha azok szedik majd le.

— A turahegyi kortések? azok a tigrisek, azok a lókötők? Hogy a jégeső pusztítsa el őket. Regina! menj, cseréld ki a zászlót a padláslyukban.

— Ne menjen Regina! Nem sajnálja, nem félti azt a szegény leányt ebben a hidegben. Menjen maga.

— A hidegtől nem félttem, jobban félttem én attól a melegtől, a mi az urfiban úgy tüzel.

— Jól van. Mindjárt itt lesznek. Már hallatszák is zajongásuk a fűzes halom alatt. Nem hallja?

— De bizom, mintha valami dalolást hallanék. Jaj csak a fergeteg vinné innen el őket. — Hirtelen egy gondolatja támad. Felszalad az ajtóól pár ölnyire levő szalmakazalra, hogy majd megnézi. — Az urfi sem rest, eldönti a három öl magas kazal mellől a lajtorját, üzen szemével a szép leánynak s felkapja a szánkóra maga mellé. Aztán hajts kocsis! Ugy-e, hogy ellopom a leányát — kiált vissza.

— Urfi ne bolondozzon, azt mondom, mert én földom a vármegyére a vicispán urnak.

A szán megindul.

— Örfi. Örfi, hadonáz Kóbi a kazal tetetén, maga akar egy Spanga, egy Pitély Miska lenni. Megmondom a nagyságos urnak. Regina! ugorjál le magadat a szánkóból. Inkább kezed, lábaid törjék ki, mint az urfi megszánkóztatson.

A szán már messze csilingel, rohannak vele a szél-fogdosó lovak. Lilienthal a kazaltetőn közel van a meg-örüléshez.

— Isten a világ felett! — Elvitte magával az a rabló, az a gyujtogató, hogy a varjuk szedjék ki azt a csabító szemét. Oh meine allerliebste Regina!

Az asszony is kijön a szobából s dorgáló hangon fordul férjéhez: vagy te egy amhoretz — (ostoba) vagy te egy meschuge — (bolond) — hogy ugy kiabálsz, mint egy paraszt?

— Vagyok én egy schnorrer (koldus), elvitte a lányomat az a ganfter (tolvaj).

— Még jó lesz neki, hogy megszánkóztatja.

— Száli, te azt mondd, hogy jó lesz neki? Tudod, hogy az a szánkózás a pokol fenekén fog végződni? ... én mondom, hogy megcsinálhatod a lányodnak a tachtichmet (halotti ruha), hogy a gyehinnim (pokol) minden katlanjába jusson a lelkeből egy darab! Szálíkáim, támasz-szál ide a lajtorját.

— Én nem birom, nem tudom.

— Akarod, hogy belőlem itt kocsonya legyen? Engem megöl itt a hideg. Reginá megöli a meleg, téged megöli a szégyen. Isten a világ felett! Szálíkáim támasz-szál ide fel azt a lajtorját!

Melléklet a „Bácska“ 31-ik számához.

Katonai vagy polgári hatóság. Megesik sokszor, hogy a tartalékos tiszt a tényleges szolgálaton kívül, egyenruhában, elkövet valami vétséget. És fölmerül a kérdés ilyenkor, hogy vajon a polgári vagy a katonai hatóságok elbírálása alá tartozik-e az eset. Nemrég ismét előfordult egy ily eset s ebből kifolyólag hatásköri összehittetés támadt a járásbíró és a hadtest parancsnokság között, a melyek maguknak vindikálták az eljárás jogát. Minthogy pedig nem tudtak megegyezni a kérdésben, fölterjesztették az ügyet az igazságügyminiszterhez és a közös hadügyminiszterhez, akik közös tárgyalás után a polgári büntető bíróság hatáskörét állapították meg. A megokolás szerint ugyanis a panaszlott a vétség elkövetése idejében nem állott tényleges katonai szolgálatban, már pedig az 1889. VI. t. c. értelmében a tartalékos tisztet polgári viszonyaira nézve, ugyszintén bűnvádi és rendőri ügyekben a polgári törvények és hatóságok alatt állanak, és csak akkor tartoznak katonai bírások alá, ha ellenőrzési szemle (illetve tisztibemutató ideje) alatt, vagy pedig tiszt minőségben, katonai egyenruhában katonai büntető cselekményt követnek el. Különbösen is a könnyű testi sértés a katonai büntető cselekmények közé nem tartozik.

Halálozás. Vidákovich Ádámé a saját, egy a gyermekek, unokák és vő nevében fájdalomtól meglört szívvel jelenti nemes Vidákovich Ádám, Bács-Bodrogh vármegye bizottsági tagjának, folyó évi április hó 13-án éjjeli 10 órakor, rövid szenvedés után, életének 59. évében történt gyászos kimutató. A boldogultnak meghidegült tetemei 1892. évi április hó 15-én délutáni 4 és fél órakor fogták a családi sírboltba elhelyeztetni. Az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 20-án, vagyis szerdán, délelőtti 9 órakor fog a helybeli róm. kath. templomban az Úrnak bemutatni. Nemes Militics, 1892. évi április hó 14-én. Áldás és béke hamvaira! Vidákovich sz. Knezy Teréz, neje. Öv. Polyákovich szül. Vidákovich Eszter, Vidákovich Jenő, gyermekei. Polyákovits Lukács, Polyákovits Samu, Polyákovits Jolán, Kanyó Margit, unokái. Kanyó Lajos, kir. táblai elnöki titkár, mint vő.

Az iskolák gyűjtése. Tanítóik kezéből vesszük a következő sorokat: Van e hazában 25,000-nél több iskola; ha minden iskolában gyűjthetnének annyit, a mennyit az én iskolámban, (e sorok írója 10 frt 2 krajcárnyi összeget gyűjtött iskolás gyermekei között az inségesek javára) ugy rövid idő alatt együtt lenne 250,000 frt, mi kerek számban egynegyed millió. De nem szabad oly sokat mondanunk mert a 25,000 iskola között van sok inséges, de még olyan is, hol nem gyűjthetnének ennyit, de azért 100,000 frtnak az összegyűjtése, könnyen keresztülvihető volna. Azért fordulok a nyilvánossághoz, az iskolai hatóságok, iskolaszékek és kivált t. kartársaim, a tanítókhoz, eszközöljék a gyűjtést és meglepő eredményt fogja fáradozásukat jutalmazni. Van megyénkben közel 800 iskola. Ha most már minden iskolában folynék be 10 frt, ugy ez már 8000 frt lenne. Vagy ha nem is jönne össze ily nagy összeg, (mert lesz ám iskola, hol kevesebbet, viszont lesz megint, kivált városi, hol többet is gyűjtetnek) de 5-6000 frt bizonyosan lenne a gyűjtés eredménye. Van pedig hazánkban 63 megye. Leszámítva 13-at, hol a nagy szegénység miatt semmit sem gyűjtetnek, marad még mindíg 50 megye, mely mindegyikében csak 2000 frtot gyűjtve, együtt lesz a 100,000 frt. Lesz talán ezen 50 megye között is olyan, hol a 2000 frt alig jöhet be, de a helyett itt lesz a gazdag Bácska, Torontál, Temes és más megyék, hol a 2000 frt 3-szor, 4-szer is meglesz. Azért hívom fel legelső sorban Bácska tanítóit a gyűjtésre. És mert a példa vonz, remélem, hogy a bácskaiak jó példáját csakhamar a többi megye is követni fogja. A befolyt összeget aztán kiadják be a „Bácska“ kiadóhoz, mint központhoz. Hiszem, hogy a kiadó szívesen fogja az egyes iskolákból befolyt összeget külön nyilvántartásban (rovatban) tartani és nyugtázni. Iskolámban rövid 3 nap alatt a 10 frtnál nagyobb összeg együtt volt, a nélkül, hogy azt, ki nagyobb összeget hozott, (1 frtnál nagyobb is volt), megdicsértem, vagy azt, ki csak 1

krát is hozott megszólalt volna. De kiemeltém, hogy azok érdeme a legnagyobb, kik saját ösztönös törekvéssel — szülei bejegyzésével — adakoztak. A szülőket is kérem, ne vonják meg gyermekeiktől azon örömet, hogy szülőik öntudatos felebarátjainak segítenek. Az iskolai gyűjtés nagy nevelői hatással is bír, mert korán fölbresztjük a gyermekekben a részvét érzelmét, továbbá azon öntudatot is kelti, hogy inségesen levő testvéreinknek segítve, magunknak is örömet szerezzünk és megértjük velük isteni tanítónk szavát, ki mondá: „fáztam és ti ruhátokat engem, éheztem és ti etélt adtatok nekem.“ L. J.

A folyó évi őszi gyakorlatok alkalmával bonvéddandárunk Zomborban és környékén végzi gyakorlatait. Augusztus vége felé tehát nálunk egy dandár lesz összpontosítva (a szegedi és szabadkai ezred). A dandárgyakorlatok befejeztével innen Pécsre mennek téves, amennyiben a javadalmazás emelése a középtanodai tanároknak nézve a tényleg élvezett korpótlékokra való tekintet nélkül s általában a korpótléki rendszernek további föntartásával fog megállapítani.

A tanárok korpótléka és fizetésemelése. Az allami középiskolai tanárok körében sokhelyt az a nézet van elterjedve, hogy az illetmények szabályozása az idevonatkozó törvényjavaslatban reájuk akként van tervezve, hogy a fölemelt illetményekbe az egyes tanárok által már élvezett korpótlékok is beszámítassanak. A mint illetékes forrásból hírlik, az említett nézet merőben téves, amennyiben a javadalmazás emelése a középtanodai tanároknak nézve a tényleg élvezett korpótlékokra való tekintet nélkül s általában a korpótléki rendszernek további föntartásával fog megállapítani.

A kereskedelmi iskola és a miniszter. Uj rendeletet bocsátott ki a kultuszminiszter a keresk. iskolai érettségi vizsgálatok tárgyában. Elrendelte u. i., hogy az írásbeli tételek ezenlét nem hozzá, hanem a kir. tanfelügyelőséghez terjesztendők fel s a kir. tanfelügyelő fogja a hozzá fölterjesztett három-három tétel közül a kidolgozandót kiválasztani. Ugyancsak ő tüz ki a szóbeli vizsgálatok idejét is a kereskedelemügyi miniszter kiküldött biztosával egyetértőleg. Elrendeli egyben a miniszter, hogy ezután ne az összes írásbeli dolgozatok terjesztessenek hozzá föl, hanem csak három, és pedig egy jeles, egy közepes és egy gyenge dolgozat. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter a zombori, ugyszintén az újvidéki középkereskedelmi iskolákban a tanév végén megtartandó érettségi vizsgálatokhoz biztosul Czifrusz Ferenc kir. tanfelügyelőt bizta meg; a zombornál a kereskedelemügyi miniszter megbízottja Heindhofer Róbert helybeli tekintélyes kereskedő és a takarékpénztár aligazgatója.

Eljegyzés. Jausz Sándor, m. kir. erdőtiszt, jegyet váltott budafalvai Kalmár Vilma urhölgygel, Kalmár Tivadar m. kir. főerdőmester leányával Sóóvárott (Sáros megyében).

Tűz. Kolluth községében f. hó 13-án esti 7 órakor tűz volt Eschl Konrad házában, melynek egy csűr esett áldozatul. Hogy nagyobb kár nem esett, ez az ottani tűzoltók bagzó közreműködésének érdeme.

A bírák rangsorozata. Most hogy tervbe van véve az allami tisztviselők fizetésének emelése, sorra panaszolják bajaikat a különböző hivatalnoki körök, abban a reményben, hogy most van a legjobb alkalom azok orvoslására. Sokan a fizetés tervezett emelésével sincsenek megelégedve, másoknak nem tetszik a megállapítandó lakbérjárulékok mérvé, ismét mások a rangsorozat miatt panaszkodnak. Így történt például, hogy legújabbban, néhány vidéki törvényszék, járásbíró és ügyész tagjai fordultak közvetlenül a képviselőházhoz kérelmükkel. Afölött panaszkodnak ezek, hogy a tisztviselői fizetéseket szabályozó törvényben a budapesti első folyamodású bírák s ügyészek ne osztassanak be magasabb s a vidékiek alsóbb rangosztályba. Csak hogy ez a kérvény igazán fölösleges, mert az a feltevés, melyből e kérvények kiindulnak, a törvényjavaslat intenciójának teljes félreértésén alapszik. A törvényjavaslat ugyanis egyáltalán nem kontemplálja azt, hogy a budapesti ügyészek és bírák magasabb, a vidékiek alsóbb

rangosztályba osztassanak be. A javaslat tervbe vette ugyan, hogy a bírák és ügyészek egy része a hetedik, a többi a nyolcadik rangosztályba jusson, de az merőben ki van zárva, hogy e beosztásnak az képezze alapját, vajjon az illetők Budapestben vagy másutt vannak-e alkalmazva.

A slepp. Azok a tudós és nem tudós urak odafünn az országos közegészségügyi bizottságban, halálos ellen-ségei a sleppnek, vagy mondjuk magyarul: „uszálnak“. Pedig milyen nagy örömmel karolta föl ujabban a divat! Mamák és leányok egyaránt versenyeztek a slepp dolgában és a baktisálmoknak is egyik legkedvesebb tárgya volt a slepp. Szép, mérsékeltlen hosszú és széles slepp! De hát azok a pesti urak egészen másképp okoskodnak. Azt mondják, hogy a slepp fölveri a port, a por meg tele van bacillussal (ugyan mi nincsen tele manap már bacillus-sal?), az ember ezt belélegzi stb., stb. Szegény baktisálmok! A belügyminiszterhez fordultak azok a bacillus-kutató urak, hogy tiltsa meg a sleppet. Mire hát betel-nének azok a rózsaszínű baktisálmok, mire megjö a hosszú ruha — uram isten! — minden poszton álló rend-örnek a kezében egy-egy rettenetesen éles olló lesz és lesi és gusztlálja a ruhát, és ahol sleppet lát, neki ront és irtalmatlanul elpusztítja a föld színéről. Megtörtént, hadat izentek a sleppnek!

Színészet Apatinban. Apatinból írják a következő sorokat: Évek óta nem volt körünkben oly kitűnő szintársulat, mint Zoltán Gyula jól szervezett és körünkben hamarosan általános elismerést kivívott társulata. Eddig színre kerültek: Királyfogás, Nóra, Czigánybáró, Nagymama, Fenelányok és Szegény Jónathán. — Mig az első előadásokra csak nagyon gyéren ment intelligens közönségünk, napról-napra szaporodott a látogatók száma s az utóbbi két előadás már zsúfolt házakat csinált. Jár most már az előadásokra magyar és német közönség egyaránt. De az való, hogy színészeink oly előadásokat mutatnak be, a melyeket Apatinban még nem volt alkalmunk élvezhetni, s a társulat ugy drámai, mint operette személyzete kitűnő erőkből áll. Bizonyára megemlítésre méltó még az is, hogy a társulat legközelebbi előadása, husvétvasárnapján, a felvidéki inségesek javára rendeztetik, mely alkalommal a Náni című darab kerül színre.

Ingyen fürdő. Dr. Hasenfeld Manó egyetemi magántanár, franzensbadi fürdőorvos, a m. kir. belügyminiszterhez intézett beadványában azon ajánlatot tette, hogy addig, mig Franzensbadban mint orvos fog működni, minden évben, és pedig május 1-sejétől június 15-ig és augusztus 15-étől szeptember végéig egy-egy s így összesen két magyar állampolgárt, első sorban államtisztviselőt, vármegyei vagy községi hivatalnokot, vagy azok nejeit — amennyiben szerényebb anyagi helyzetben lennének — tekintet nélkül a rangosztályra, ingyen lakásban és gyógykezelésben fog részesíteni, sőt részükre teljes felmentést a fürdőhelyeken divó gyógy-és zenedijak alól kieszközölni. Ezen két hely engedélyezése a belügyminiszterre bízott, aki ezen ajánlatot elfogadva, a két hely engedélyezhetése szempontjából a következőket határozta: Azon folyamodók nevei, kik ezen két helyre igényt tartanak, a gyógykezelés szükségességét igazoló orvosi bizonyítvány csatolásával, különös tekintettel a kérvényező anyagi viszonyaira, a folyó évben, figyelemmel az idő előhaladottságára, legkésőbb április 20-ig közlendők, megjelölve egyúttal azt is, hogy a folyamodók betegségeik és egyéb viszonyaiknál fogva a kedvezményt a két határidő melyikében óhajtják igénybe venni. Április 20-án tul érkező folyamodványok csak annyiban fognak figyelemben részesítettetni, amennyiben a két hely egyike még netán tisedésben lesz. — Jövöre nézve pedig a folyamodványok nem április 20-ig, hanem már március végéig lesznek a fentjelzett felszerelés mellett a belügyminiszterhez benyújtandók.

Jutalom. Bercsenyi József, paragai helyettes jegyző, a mult évi adó behajtása és kezelése körül szerzett érdemeiért a m. kir. pénzügyminiszterium részéről 20 frt jutalomban részesült.

A szán repül a hóvilág felett. Oszkár úrfinak ugy ég a vér az ereiben, azt hiszi, hogy a másvilági paradicsomban ül valami ananász lugosban. A nádason keresztül a szél zenéje hallatszik. Az idő nagyot haladt. A nap vörösen hanyatlik le a láthatárról, mint a novellákban szokott. A halmok kezdenek betakaródnizni az est köntösebe. A hold emelkedik keleten, mint egy rengeteg szent östya. És ök mennek, repülnek, mintha ez utazás volna a menyországba. Egyszer csak topp! — Megérkeznek haza. Az urfi gondolkodni kezd. Sokkal bolondabb ez a dolog, mint előre hitte. Szerencse, hogy az apja Pestre utazott. A bor tette őt ilyen vakmerővé. A bor meggon-dolatlan cselekedetekre ragadja az embert. Csuffá tette Lilienthal Kóbit. Itt van mellette a gyönyörűséges Regina, a kinek ő oda adná az egész Szent-István birodalmát a kapcsolts részekkel együtt.

A kisasszony is remeg, mint a nyárfalevél. Ez mégis sok volt a szánkózásból.

Kocsis! egy szó se legyen!

Az Oszkár urfi magán lakásába mennek, de alig gyújtanak világot, midőn az ajtóban, mint az utolsó ítélet megáll az — — — apa. — Menekülés nincs sehoh. A kisasszonynak „arca szobor lesz, lába gyökér.“ — Az urfi kétségbeesve néz szét, nincs-e a szobában afféle sülyesztő, mint a szinpadokon szokott lenni. De nincs, sehoh sincs, az ajtóban meg ott áll a statárium. A kinos esendét megszokítja az urfi. A zavarba jutott arcátlanság szemtelenségével kérdezi: hát nem ment apám Pestre?

Nem. És nagyon okosan tettem, mert ezt a te boldogságodat megkorrigálhatom. Rögtön vissza fogsz menni, veled megy a tisztartó és attól a becsületet zsidótól engedelmet kérsz. — Hát mi akart ez a kvalifikálhatatlan sületlenség lenni. Mit keres itt ez a leány?

— Szánkázni akart, el-ki-sért — hebegé az urfi, de hangja hasonlított valami konfuziók zsákutcájában egyszerre saját gyámoltalanságának tudatára ébredt eredeti vigjátéki hős sirvafakadásához.

— El akart kísérni? Ugy? — Hát Regina nem csak olvassa a románokat, hanem cselekszi is?

— Apám, — gyuladt el az ifju — Reginát ne sértés, mert . . .

— Mert . . . kihívás duellumra ugy-e? — Reginam occidere nolite . . . Vagy igaz, te nem tudsz latinul. De hát mi akart lenni ez a silányság, ez az oesmányság? . . . Hát Baesó Tamás vagy te, Komoróci, Valgacha, eseh rabló vagy te nem pedig Tholdalagi Oszkár? — A közép-korban történtek ilyesmik, de hidd el nekem, hogy azok abban az időben romantikus cudarságok voltak. A te bü-nőd sulyosbitja, hogy ez nem is romantikus. Hát mágns vagy te, hogy efféle ostobaságot megengedsz magadnak? — A Tholdalagi családon nem volt szenny soha, te akarod ezt a nevet elpiszkolni. Tudod-e, honnan veszi eredetét ez a nemes család?

— Bizonyosan meg a régi három királyoktól — mond az ifju konfidenter.

— Hallgass silány fickó. Vigyázz, hogy haragom el ne tiporjon. Hogy vetemedhetél te ilyenre? Legjobb volna már Amerikáig meg sem állni. Szellemi tehetséged sok sem emelkedett felül a keserves középszerúségen, honnan bujt beléd a frivolitásnak ez az ördöge? Szólj, mielőtt elindulnál, minek tartod ezt az eljárást? Mert ez nem kaland, nem tréfa. Szólj, mi a neve előttem ennek a hitványságnak?

— Eh apám nagyon tragikusan fogja fel a dolgot. Ez az az . . . izé, hogy is hívják — persze, hát ez a receptió.

Az ítélet.

— Román. —

Panaszra jött a vár kertésze:

— Uram! nagyon hosszú a panaszom.

„Sok megesett s nem vettem észre,

„De az utolsót el nem hallgatom!“

— Midőn a szentföldről megtértem,

„Egy rózsát hoztam — lányom ápolá —

„Egyszer virult minden tiz évben,

„S egy este eltűnt, — mondjam-e hová?“

Szétnéz a vár ura merően,

S egy sápadt apród arcán pir fut át:

„Úrnöm kívánta — én letörtem —
„Ott lestem állva egy fél éjszakát.“

Helyestön int a vár úrnője,
Apródja nem pajkos fiú,
Ily csiny nem is eredhet tőle,
Hisz mindig olyan szomorú.

„Halljam tovább!“ „Egy párja vesztett
„Szelid galamb volt lányom mindene.
„Solymod megölte a kedvenct“ —
„Szólt s könnyel telve mind a két szeme.

Halványabb lett a sápadt ifjú,
— De int úrnője olyan biztatón —
Arcán kiül a tettetett bí:
— „Az úrnöm solyma!“ mondja elhalón.

„Tovább!“ „Uram, öreg vagyok már,
„Egyetlen lányom minden támaszom,
„S a rózsátólvaj — nyegle solymár —
„Elcsábította ezt is átkozom!“

A várúr hátra dől székében;
És bölcs tanácsra gyül a szív s az ész,
S egy résztvélőny csillog szemében,
Midőn igaz ítéletével kész.

„ . . . S te lesz a lány bűgő galambja,
„ . . . erős hajtás a tört bimbó helyett,
„ . . . apjának támasz“ — s részlet hangja —
„ . . . mert a ki lop, lovaggá nem lehet!“

Tetsző moraj kél a teremben
S bölint a vár úrnője: „Úgy legyen!“
Szemből két nagy köny kiceppen:
„Mert engem is megcsalt a hűtelen!“

Virág Béla.

APA ÉS FIU.

Irta: Del Toró.

. . . Nagypéntek volt. A harangok érc szive Rómába szállott pihenni.

Tanító-képesítő vizsgálatok. A vallás- és közoktatási miniszter az állami tanító- és tanítónő-képző intézetekben tartandó elemi népi iskolai tanítói- és tanítónői képesítő vizsgálatokra nézve új szabályrendeletet bocsátott ki. E rendelet a tanítói vagy tanítónői pályára magán uton készülő jelöltektől a törvényben megszabott koron és tanítói gyakorlaton kívül legalább akkora iskolai előképzettséget kíván, a mennyi a tanító- vagy tanítónő-képző intézetbe meg van szabva. Az új rendelet a magánuton készülő jelölteket arra kötelezi, hogy a képesítő vizsgálatot megelőzőleg a képző-intézet egyes osztályának tananyagából osztályvizsgálatot tegyenek. A vizsgáló bizottság tagjai kizárólag szakferfiak lesznek, a vizsgálaton senki sem menthető fel egyetlen tantárgyból.

Ipariskolák segélyezése. A kereskedelemügyi miniszter a közoktatási miniszterrel egyetértőleg a vármegyei ipariskolai alaplól segélyképen a következő összegeket utalványozta ki az 1891/2. tanévre: az apatini iparos tanonciskola részére 270 frtot, a bezdáni részére 275 frtot, a cserenkai részére 300 frtot, a hódásági részére 100 frtot, a zentai részére 100 frtot, a topolyai részére 300 frtot, a titeli részére 170 frtot, az ó-kanizsai részére 300 frtot és a szivaci részére 125 frtot.

Kevés a kávé, így hát drágulni fog az ára. Legalább ezt írják Triesztből. Mint egy ottani nagy kávécéhez érkezett távirat mondja, Braziliának, mely pedig tudvaleg a világ legelső kávépiaca és termelőországa, az idén mintegy egy millió ballal kevesebb kávétermése lesz, mint tavaly volt. Hasonló jelentések érkeznek a többi termelő országokból is.

Artézi kutat akarnak furatni Gajdóbrán; magán emberek kéri rá az engedélyt: Becker József és társai.

Névmagyarosítás. Freistadt Ernő újvidéki tanító, úgy Valeria, Béla, István és Jolán nevű kiskorú gyermekei vezetéknévüknek „Ipolyi“-ra kért átváltoztatást a belügyminiszter megengedte.

Mikor szabad bezárni az iskolákat? A vallás- és közoktatási miniszter hatóságok és magánfelek figyelemztették, hogy némely törvényhatóságok ragályos betegségek elterjedésekor az iskolákat bezárják a nélkül, hogy meggyőződnenek róla, vajjon a járvány az iskola tanulói között is el van-e terjedve. A miniszter most utasítja a törvényhatóságokat, hogy csak akkor zárják be az iskolákat, ha a betegség magában az iskolában lép föl és a tanulók között nagyszámú betegedés fordul elő. Az iskola bezárása előtt meg kell kérdezni a hatósági orvost és az iskolai hatóság véleményét és erről a minisztert értesíteni kell.

A vidéki színészet érdekében. A belügyminiszter kilátásba helyezte 120,000 frtnyi évi szubvenciót a vidéki színészet segélyezésére. — Rég panaszkodik már a vidéki színészet bajait, a minnek egyik legfőbb oka az anyagiakkal való küzdelem. A panasz persze egykoru a színészetnél. Természetes, hogy a társadalom sohasem maradt semleges e panaszokkal szemben kisebb-nagyobb mértékben iparkodott segíteni a bajon. Hanem azért a színészek helyzete, ha javult is eddig fokról-fokra, mégsem kielégítő. És mert a színészek anyagi viszonyaival ugyszólván össze van kötve magának a színészetnek jövője is, és mert ez a művészet még mindig nem szűnt meg kulturális missziót teljesíteni hazánkban, ezért sokszorosan kötelessége a nemzetnek — egyeseknek úgy, mint a társadalmaknak — gondoskodnia eme kulturális ügyről. Városok és egyéb törvényhatóságok gondoskodtak és gondoskodnak a vidéki színészet viszonyainak javításáról, de még ez is kevésnek bizonyult. Most azonban, amint hiteles forrásból hírlik, maga a kormány is fölkarolja az ügyet, a mennyiben e célra, pusztán a vidéki színészet emelésére évi 120,000 frtnyi szubvenciót helyezett kilátásba. A kormánynak e tervét tehát csak örömmel fogadhatja a művészetért lelkesülő minden hazafi.

Városi ügyek.

A város mult évi zárszámadásai. Zombor szabad kir. város állandó választmánya a szépitészeti alap, a szegényalap, a kórházalap, az uti alap, a Falcione

Gyula-féle ösztöndíjalap és a város által kezelt egyéb alapítványok 1891. évi zárszámadását megállapítván, erre vonatkozó véleményes javaslatával együtt az 1886. XXI. t. c. 17. §. rendelkezéséhez képest folyó évi április hó 14. től számítandó 15 napon át dr. Gertinger Pál tanácsnok hivatalos helyiségében közszemlére kiéltettek, azok a hivatalos órák alatt betekinthetők és a reá vonatkozó észrevételek ugyan ezen idő alatt a városi tanácshoz címezve benyújthatók.

Művészet és irodalom.

Szakácskönyv. Megjelent a valódi „Magyar Szakácskönyv“-nek második bővített kiadása. Írta: Zilahy Agnes. Ára 1 frt 20 kr. Megrendelhető a „Magyar Nők Lapjának“ kiadóhivatalában (Budapest, kishid-utca 9.) Azon t. előfizetők, kik a „Magyar Nők Lapjára“ félévre avagy egész évre egyszerre előfizetnek, s az előfizetési összeget 10 kr csomagolási és postaszállítási díjjal együtt bektüldik, a valódi „Magyar Szakácskönyvet“ ingyért kapják. A „Magyar Nők Lapjának“ előfizetési ára: a „Lugas“ című gyermeklappal, „Tükör előtt“ című divatlappal s a „Regénymelléklettel“ együtt: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Mutatvány-számot ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

Előfizetés iránti fölhívást bocsátott ki dr. Apáthy Gyula szegedi kir. alügyész és dr. Szász János szegedi ügyvéd. „A magyar büntető törvénykönyv kiegészítve a m. kir. kuria összes elvi jelentőségű határozataival s döntvényeivel, folytonos utalással a szakirodalomra“ című művekre. Több mint ötezezer jogesetet dolgoztak fel, osztottak be a törvénykönyv egyes szakaszai közé, a könnyebb áttekinthetőség és kezelhetőség érdekében betűrendben és vezérszavak kiemelésével. Az egész mű 3 kötetben 50—60 nyomott ívre fog terjedni. A mű előfizetési ára: 2 frt 50 kr., bolti ára 6 forint lesz.

Az Athenaeum Kézi Lexikona. A tudományok enciklopédiája, különös tekintettel Magyarországra, szerkeszti dr. Acsádi Ignác. Tizenkettedik füzet. Budapest. 1892. A pontosan megjelenő vállalat új füzetét két kitünően sikerült műmelléklet díszíti. Az egyik Európa színes térképe a legújabb adatok alapján, a másik az építészeti stílusok kettős képe 56 alakkal. Maga a szöveg befejezi az E betűt s megkezd az F-et és Eperjes — Fagott kő közti anyagot közli. Ez a füzet is egészen magyar jellegű s különösen gazdag egészen magyar tárgy nagyobb cikkeiben. Az Eperjesre vonatkozó cikkeik egész sorát az Építészetre, Ércere, Erdélyre, Erdőre és Erdészetre, az Északra és az Ezüstre vonatkozó cikkeik egész sora követi. Különösen az Erdő és az Erdészetre vannak igen gazdagon képviselve. Nagyobb cikkeik még az Erdő, Erély, Ereman, Eretségi vizsgálat, Érsek, Értékpapír, Erzelem, Eskór, Eskü, Esküdtésék, Esterházy, Európa, Fa, Fahéj, Fapap, Fajok eredete, Fajok kiválása stb. A népszerű és mégis a tudomány mai színvonalán álló vállalatot melegen ajánljuk a művelt közönség támogatásába, megtalálja benne mindazt, amit ily terjedelmű Lexikon csak nyújthat. Az egész munka összesen negyven füzetből fog állani, melyek kéthetenként három ivnyi tartalommal jelennek meg. Egy füzet ára 30 kr. A legelőszérűbb tíz-tíz füzetre 3 frtjával előfizetni, mely pénz az Athenaeumhoz Budapestre küldendő. Kapható minden könyvkereskedőnél is.

„Az Élet“. Magyarországon rövid idő alatt oly szép eredményt ért meg el irodalmi vállalat, mint az „Élet“ című folyóirat. A most megjelent 5. számról, mellyel az első 1/4 évet befejezi, bátran mondhatjuk, hogy megállja a sarat bármely hasonló irányú külföldi reirevvel. Változatos és dúsz tartalmát csak röviden ismertethetjük. Vikár Béla az „Élet“ szerkesztője a kávinista zsinatról igen figyelemre méltó dolgokat mond el; — Simonyi Zsigmond, egyet. tanár „Comenius és a magyar nyelvhasználatról“ ir. — Endrődi Sándor Heine „Dalos könyvé“-nek előszavát közli szép fordításban, — Molnár Viktor „Egy magyar nő szalonja“ címen O'Donnell grófné szül. Tarnóczy Malvina szalonját ismerteti vonzón. Következik: Asbóth Oszkár egyet. tanártól Nenadovics Lyubomir hirneves szerb író novellájának: „Csak szerencse legyen, ha boldog is“ csinos műfordítása. Dura Máténak, a fiatal költő nemzedék egy jeles

tagjának csinos költeménye van a füzetben. Gerő Ödön (Vibáros) „Por és hamu“ címen remek cikket ír Agai Adolf könyvéről, a hol egyuttal az „Élet“ irányát is megjelöli. Özv. Veres Pálné szül. Beniczky Hermin, az Országos Nőképző egyesület elnökei „Néhány szó nevelésünkről“ címen nagyrészt felszólítást tesz közzé. A füzet többi tartalma: Gopcsa László dr. „A közoktatásról“, a legújabb miniszteri jelentés alapján, továbbá Cauth Minna remek naturalisztikus novellája „A szegény nép“-ről. Azután az irodalom és művészet s a színház, zene és képzőművészet gazdag rovatai érdekesebb-nél érdekesebb cikkekkal, a változatos közgazdasági és szemle rovata fejezik be a füzetet. Az „Élet“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, V. Árpád u. 6. sz. Előfizetési ára negyedévre 1 frt 50 kr, félévre 3 frt. Egyes szám ára 25 kr.

Pályázati fölhívás. A „Kolozsvári Zene-Conservatorium“ választmánya közli, hogy pályázatot nyitott egy vonós zenekari műre, a következő feltételek mellett: 1. A pályadíj 100 (száz) frank aranyban, mely az aranylag legjobb műnek minden körülmények között kiadatik. 2. Pályázatra csakis kizárólag vonós zenekarra írt művek bocsáthatnak. A műforma megválasztása (pl. Adagio, Meneutto, Scherzó, Rando, Humoreszk stb.) a szerző tetszésére bízatik. Egyenlő becsűek között a magyar stylben írt előnyben részesül. 3. Az idegen kézzel írt, lepecsételt jelíges levelekkel, melyek a szerző nevét, lakását és polgári állását jelzik, ellátott pályaművek az intézet titkári hivatalához címezve (Kolozsvár, főter. 22.) legkésőbb 1892. évi szeptember hó 1-je déli 12 órájáig nyújthatók be. Elkésve érkezett művek nem pályázhatnak. 4. A Farkas Ödön, intézeti igazgató elnökele alatt megalakítandó 3 tagú bíráló bizottság az eredményt legkésőbb 1892. október 1-ig kibiztarni s a nyertes mű szerzőjét a pályadíj átvételére fölhívni fogja. A dícséretet nyert művek, a szerzők beleegyezésével, az intézeti hangversenyen előadhatni, a többiek kellő igazolás után visszaadhatni fognak. 5. A pályanyertes mű tulajdonjoga szerzőé marad.

Titel történetéről.

(Monografiai adatok.)

II.

A római kor nyomait Bácskában pozitíve alig lehet bebizonyítani. A Duna-Tisza köze összességében, illetve a titeli fensík volt csak huza-mosabb uralom alatt. De mielőtt a római korra vonatkozó adatokra átmennék, nem mulasztatom el felemlíteni Titel nevének eredetéről szóló magyarázatait.¹⁾ Titel elnevezését „Titusz“ római császár nevével származtatják, ki Kr. u. 79—81-ig uralkodott, mivel a titeli fensík romjai közt egy kőoszlop találtatott, melyen a császár neve be volt vésvé. Mások ismét magyar elnevezésnek tartják, „Tételnek“. Gyukics előttem ismeretlen forrás után állítja, hogy „Titel még a magyarok bejövetele előtt várral bírt, melyet még Traján emeltetett 101 körül“.

Titel legelső történelmileg említett lakosai a szkyták és kelták lehettek, hiszen Herodotosz szerint ők laktak száz évvel Dárius perzsa hadjárata előtt a Duna középső részét és a mai Szerémséget is. Zimony (Faurunum) tőlük nyerte nevét. A kelták Nagy Sándor idejében laktak a Duna körül. Vajjon az őket és a római uralmat

¹⁾ Dudás Ödön, Adatok Titel történetéhez. Bács-Bodrogh, Pácsér 1878., 82—87. l. Rupp J. Magyarország helyrajzi története és Ivámféle „Titel mint prépostság, káptalan, hiteles hely és vár“ c. dolgozata után. Tört. és rég. Ertesítő Temevár, 1877. 108—128. l. — A. Gyukics, Titel, Javor, 1885.

A tavaszi napsugár lágyan enyelt a susogó szellővel, a szellő szárnyaira kapta a fakereplő tompa hangjait és felragadta a magasba, majd meg leszállott velök az alacsony házikók ablakaihoz, hogy a hívőknek hirdesse, hogy közeledik a feltámadás nagy napja: az új élet.

És a hívők megértették a szellő susogását, a faharang kereplését. Összesereglettek az Isten házába, hogy csendes imát röptsenek az Ur zsámolyához. Az öreg Darázs András, kit különben olajbarna színe miatt „Holló“ Andrásnak hívtak csak a faluban, szintén megértette a „fanyelveket“ és így szólt a fiához:

— Hallod fiam, Pali? ... menjünk a többi után. Templom után riérünk még csevegni, hisz elég hosszú a mai böjti nap.

És elmentek. Az uton mindegyikük szívében megnyilallott valami különös érzés, de magok sem tudták, hogy mi. Az öreg úgy érezte, hogy ma még valami nagy baj éri, a fia meg többször kapott szédülő agyához, mert úgy rémlett előtte, mintha minden vére kiszorult volna belőle. Ezalatt elérték az Isten házat, hol a többi ájtatos hívőkkel együtt buzgón imádkoztak.

A templomban siri csend honolt, melyet csak egy-egy elhaló sóhaj zavart meg. A feketével bevont nagy ablakokon keresztül beszűrődő napsugár szürke fénnel verődött vissza a templom márvány kövezetéről és félhomályt vont a hívők ájtatos arcára. A magasztos ünnepi csendbe még néha-néha belevegült a fakereplő méla-bus hangja; mintha csak azt mondta volna: „Meghalt és ... feltámadott!“

Templom után az öreg Darázs a fiával együtt kísért a mezőre.

Utözben így szólt az öreg a fiához: — Mondom neked, fiam, hogy husvét után megtartjuk a lakodalmat mind a ketten; én már meguntam az özvegységet, neked pedig itt az ideje, hogy asszonyt hoz a házhöz. Bogár Mari szép leány és éppen hozzád való. Hogy szegény, az nem bűn; van neked mit a tejbé aprítani.

A fiatal Darázs mindezekre csak hallgatott, de hal-

vány arca elárulta, hogy nincs az „öregével“ egy véleményen.

Hogy is lett volna, mikor szívében másnak a képét hordozta. És ha az öreg tudta volna, hogy mindkettőjük szívében egy hálóba kerítették, talán mindjárt ... no, de várjunk egy kissé.

— Hát te fiam hallgatsz? — törte meg a csendet az öreg.

— Hallgatok, mert abból soh'sem lesz semmi! Más birja a szívemet, annak adom eskümet is!

Az öreg erre váltat vont, gondolta magában, majd megtöröm én a szívedet gyerek! majd megpuhulsz a magad kenyerén.

Eszre sem vették, hogy kiérték a mezőre. A „két galambhoz“ címzett alacsony csárda fehér falai előtt egy szürke padon pihent a csárdásné. Várta a vendégeket.

Piros hajpántlikáját a lengő szellő jobbra-balra hímálta, maga pedig csipke kötőjével játszadozott. Gondolta magában, hogy az a két szív, mely érte dobog, ma megnyilatkozik előtte.

Ki is csipte magát azért takarosan. Az öreg is, meg a fia is betérték a csárdába. Böjt volt, hát csak bort hoztak a javából.

Máskor egyenként szoktak oda látogatni, ma a sors úgy akarta, hogy együtt legyenek. Máskor egyenként tárták fel szívüket a kackiás menyecske előtt, ma féltek egymást elárulni. Mindketten szenvedélyesen szerették a szép csárdásnét, anélkül, hogy az apa a fiának, a fia meg az apjának ezt említtette volna.

A menyecske, kinek csak néhány hó előtt hullott le fejről az özvegyi fátyol, az egyiket nyíltan, a másikat titokban szerette. Az öreget szerette nyíltan a vagyonáért, a fiát titokban deli szép termeteért és tiszta hű szívéért. Mert azt tartotta, hogy a hű szerelem többet ér Dárius kincsénél.

Oda ült közéjük a sima faasztalhoz és lassan töltögette a hegy levét. Az öreg Darázs arcát néha végig-végig simogatta apró kezeivel, a fiatal Darázs felé pedig ragyogó szeméből titokban lövelte a lángoló sugarakat. Elbűvölte volna e szempár még a márvány szobrot is, hát hogy ne bűvölte volna el a Pali sebesen dobogó szívét.

Elbűvölte bizony! Szemei lázban égtek, testét hideg borzongás futotta keresztül; egy darabig csak eltúrte kínos helyzetét, de aztán gondolt egy nagyot, remegő ujjával megpödrítette csinos kis fekete bajuszát, megragadta a színgi telt kupát, kihajította fenéig s így szólt a menyecskehez, kinek halvány arcára rózsákat festett a szerelem eseteje.

— Lelkem, Sára! az igaz szerelem olyan, mint a szinarany: kiállja a tűzpróbát. Ha olyan tiszta a lelked, ha olyan igaz a szíved, mint az enyém, nyujtsd ide jobbot, légy az enyém örökre! Téged, csak téged tudlak szeretni!

Majd az öreg felé fordult és így folytatta:

— Apám, ez az én Bogár Marim, kibem nekem kedvem telt, őt szeretem!

A menyecske fel akart kelni a helyéről, hogy nyakába boruljon a titkos szeretőnek: a fiatal Darázsnak és esőktengerrel áraszsa el remegő ajkait, de erre már nem volt ideje, mert az öreg „Holló“ mint a megvadult orozslán ugrott fel a székéről és az asztalon keresztül vad haragjában úgy megmossdatta a fiát érdes tenyerével, hogy annak menten úgy megdagadt a két orcája, mint záporos után a hegyi patak.

A fiatal Darázsval erre fölfordult a világ, egy pillanatra azt sem tudta, hogy ébren van-e, vagy álmodik. A szegény égette, mint az izzó parázs.

Visszaült a lócára és hatalmas tenyerébe temette szikrázó szemét.

Rosszban, nagyon rosszban törte a fejét ...

Ezalatt pedig az öreg derékon ragadta a menyecske-két, ölébe ültette és mintha mi sem történt volna, édes szavakat sugdosott a fülebe. De a menyecske ezeket nem hallotta, mert pici szíve mondhatatlanul fájt ... hanem mikor az öreg eper ajkait megcsókolta, mintha a halál hideg lehellete érte volna, felszökött az öléből és oda kiáltott a szeretőjének:

— Palikám, édes szerelmem, téj észre! ments meg a gonosztól!

Es Pali észre tért, az az, hogy — egészen elvesztette az eszét az eső szavak hallatára. Verben torzó szemét rávetette az öregre, aztán mint a villám átugrott

Tanító-képesítő vizsgálatok. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az állami tanító- és tanítónő-képző intézetekben tartandó elemi népiskolai tanítói- és tanítónői képesítő vizsgálatokra nézve új szabályrendeletet bocsátott ki. E rendelet a tanítói vagy tanítónői pályára magán uton készülő jelöltektől a törvényben megszabott koron és tanítói gyakorlaton kívül legalább akkora iskolai előképzettséget kíván, a mennyi a tanító- vagy tanítónő-képző intézetbe meg van szabva. Az új rendelet a magánuton készülő jelölteket arra kötelezi, hogy a képesítő vizsgálatot megelőzőleg a képző-intézet egyes osztályának tananyagából osztályvizsgálatot tegyenek. A vizsgáló bizottság tagjai kizárólag szakfőnökök lesznek, a vizsgálaton senki sem menthető fel egyetlen tantárgyból.

Ipariskolák segélyezése. A kereskedelemügyi miniszter a közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg a vármegyei ipariskolai alapról segélyképen a következő összegeket utalványozta ki az 1891. tanévre: az apatini iparos tanonciskola részére 270 frtot, a bezdáni részére 275 frtot, a cservenkai részére 300 frtot, a hódásághy részére 100 frtot, a zentai részére 100 frtot, a topolyai részére 300 frtot, a titeli részére 170 frtot, az ó-kaniszi részére 300 frtot és a szivaci részére 125 frtot.

Kevés a kávé, így hát drágulni fog az ára. Legalább ezt írják Triestből. Mint egy ottani nagy kávécéhez érkezett távirat mondja, Braziliának, mely pedig tudvalevőleg a világ legelső kávépiaca és termelő-országa, az idén mintegy egy millió ballal kevesebb kávétermése lesz, mint tavaly volt. Hasonló jelentések érkeznek a többi termelő országokból is.

Artézi kutat akarnak furatni Gajdóbrán; magán emberek kéri rá az engedélyt: Becker József és társai.

Névmagyarosítás. Freistadt Ernő újvidéki tanító, ugy Valeria, Béla, István és Jolán nevű kiskorú gyermekei vezetéknevüknek „Ipolyi“-ra kért átváltoztatását a helygymnázium megengedte.

Mikor szabad bezárni az iskolákat? A vallás- és közoktatásügyi miniszter hatóságok és magánfelek figyelmébe hozta, hogy némely törvényhatóságok ragályos betegségek elterjedésekor az iskolákat bezárják a nélkül, hogy meggyőződnének róla, vajjon a járvány az iskola tanulói között is el van-e terjedve. A miniszter most utasítja a törvényhatóságokat, hogy csak akkor zárják be az iskolákat, ha a betegség magában az iskolában lép föl és a tanulók között nagyszámú betegedés fordul elő. Az iskola bezárása előtt meg kell kérdezni a hatósági orvost és az iskolai hatóság véleményét és erről a minisztert értesíteni kell.

A vidéki színészet érdekében. A helygymnázium miniszter kérésére 120,000 frtnyi évi szubvenciót a vidéki színészet segélyezésére. — Rég panaszkodtak már a vidéki színészet bajait, a minék egyik legfőbb oka az anyagiakkal való küzdelem. A panasz persze egykoru a színészetrel. Természetes, hogy a társadalom sohasem maradt semleges e panaszokkal szemben kisebb-nagyobb mértékben iparkodott segíteni a bajon. Hanem azért a színészek helyzete, ha javult is eddig fokról-fokra, mégsem kielégítő. És mert a színészek anyagi viszonyaival ugyszólván össze van kötve magának a színészetnek jövője is, és mert ez a művészet még mindig nem szűnt meg kulturális missziót teljesíteni hazánkban, ezért sokszorosan kötelessége a nemzetnek — egyeseknek úgy, mint a társadalmaknak — gondoskodnia eme kulturális ügyről. Városok és egyéb törvényhatóságok gondoskodtak és gondoskodnak a vidéki színészet viszonyainak javításáról, de még ez is kevésnek bizonyult. Most azonban, amint hiteles forrásból hírlik, maga a kormány is fölkarolja az ügyet, a mennyiben e célra, pusztán a vidéki színészet emelésére évi 120,000 frtnyi szubvenciót helyezett kifizetésbe. A kormánynak e tervét tehát csak örömmel fogadhatja a művészetért lelkesülő minden hazafi.

Városi ügyek.

A város múlt évi zárszámadásai. Zombor szabad kir. város állandó választmánya a szépitészeti alap, a szegényalap, a kórházalap, az uti alap, a Falcione

A tavaszi napsugár lágyan enyelt a susogó szellővel, a szellő szárnyaira kapta a fakereplő tompa hangjait és felragadta a magasba, majd meg leszállott velök az alacsony házikók ablakaihoz, hogy a hívőknek hirdesse, hogy közeledik a feltámadás nagy napja: az új élet.

És a hívők megértették a szellő susogását, a faharang kereplését. Összesereglettek az Isten házába, hogy esendes imát röpsitsek az Ur számolyához. Az öreg Darázs András, kit különben olajbarna színe miatt „Holló“ Andrásnak hívtak csak a faluban, szintén megértette a „tanyelvéket“ és így szólt a fiához:

— Hallod fiam, Pali? ... menjünk a többi után. Templom után ráértünk még csevegni, hisz elég hosszú a mai bójti nap.

És elmentek. Az uton mindegyikük szívében megnyilallott valami különös érzés, de magok sem tudták, hogy mi. Az öreg úgy érezte, hogy ma még valami nagy baj éri, a fia meg többször kapott szédülő agyához, mert úgy rémlett előtte, mintha minden vére kiszorult volna belőle. Ezalatt elérték az Isten házát, hol a többi ájtatos hívőkkel együtt buzgón imádkoztak.

A templomban siri esend honolt, melyet csak egy-egy elhaló sóhaj zavart meg. A feketével bevont nagy ablakokon keresztül beszűrődő napsugár szürke fényvel verődött vissza a templom márvány kövezetéről és félhomályt vont a hívők ajtatos arcára. A magasztos ünnepi esendbe még néha-néha belevegült a fakereplő méla-bus hangja; mintha csak azt mondta volna: „Meghalt és ... feltámadott!“

Templom után az öreg Darázs a fiával együtt kísért a mezőre.

Utközben így szólt az öreg a fiához: — Mondom neked, fiam, hogy husvét után megtartjuk a lakodalmat mind a ketten: én már meguntam az özvegységet, neked pedig itt az ideje, hogy asszonyt hoz a hához. Bogár Mari szép leány és éppen hozzá való. Hogy szegény, az nem bűn; van neked mit a tejbe aprítani.

A fiatal Darázs mindezekre csak hallgatott, de hal-

Gyula-féle ösztöndíjalap és a város által kezelt egyéb alapítványok 1891. évi zárszámadását megállapítván, erre vonatkozó véleményes javaslatával együtt az 1886. XXI. t. c. 17. §. rendelkezéséhez képest folyó évi április hó 14. től számítandó 15. napon át dr. Gertinger Pál tanácsnok hivatalos helyiségében közszemlére kitétek, azok a hivatalos órák alatt betekintheők és a reá vonatkozó észrevételek ugyan ezen idő alatt a városi tanácshoz címezve benyújthatók.

Művészet és irodalom.

Szakácskönyv. Megjelent a valódi „Magyar Szakácskönyv“-nek második bővített kiadása. Írta: Zilahy Ágnes. Ára 1 frt 20 kr. Megrendelhető a „Magyar Nők Lapjának“ kiadóhivatalában (Budapest, kishid-utca 9.) Azon t. előfizetők, kik a „Magyar Nők Lapjára“ félre vagy egész évre egyszerre előfizetnek, s az előfizetési összeget 10 kr. csomagolási és postaszállítási díjjal együtt beiktatják, a valódi „Magyar Szakácskönyvet“ ingyért kapják. A „Magyar Nők Lapjának“ előfizetési ára: a „Lugas“ című gyermeklappal, „Tükör előtt“ című divatlappal s a „Regény melléklettel“ együtt: egész évre 6 frt, félre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Mutatvány-számot ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

Előfizetés iránj fölhívást bocsátott ki dr. Apáthy Gyula szegedi kir. alügyész és dr. Szász János szegedi ügyvéd „A magyar büntető törvénykönyv kiegészítése a m. kir. kuria összes elvi jelentőségű határozataival s döntvényeivel, folytonos utalással a szakirodalomra“ című művekre. Több mint ötezezer jogesetet dolgoztak fel, osztottak be a törvénykönyv egyes szakaszai közé, a könnyebb áttekinthetőség és kezelhetőség érdekében betűrendben és vezérszavak kiemelésével. Az egész mű 3 kötetben 50—60 nyomtatott ívre fog terjedni. A mű előfizetési ára: 2 frt 50 kr., bolti ára 6 forint lesz.

Az Athenaeum Rézi Lexikona. A tudományok enciklopédiája, különös tekintettel Magyarországra, szerkeszti dr. Acsádi Ignác. Tizenkettedik füzet. Budapest. 1892. A pontosan megjelenő vállalat új füzetét két kitünően sikerült műmelléklet díszíti. Az egyik Európa színes térképe a legújabb adatok alapján, a másik az építészeti stílusok kettős képe 56 alakkal. Maga a szöveg befejezi az E betűt s megkezd az F-et és Eperjes — Fargott kő közti anyagot közli. Ez a füzet is egészen magyar jellegű s különösen gazdag egészen magyar tárgy nagyobb cikkeiben. Az Eperjesre vonatkozó cikke egész sorát az Építészetre, Ércere, Erdélyre, Erdőre és Erdészetre, az Északra és az Ézstre vonatkozó cikke egész sora követi. Különösen az Erdő és az Erdészetről vannak igen gazdagon képviselve. Nagyobb cikke még az Erő, Erély, Eremitan, Eretegi vizsgálat, Éresek, Értékpapír, Erzelem, Eskór, Eskü, Esküdtészek, Esterházy, Európa, Fa, Fahéj, Fapor, Fajok eredete, Fajok kiválása stb. A népszerű és mégis a tudomány mai színvonalán álló vállalatot melegen ajánljuk a művelt közönség támogatásába, megtalálja benne mindazt, amit ily terjedelmű Lexikon csak nyújthat. Az egész munka összesen negyven füzetből fog állani, melyek kéthetenként három ivnyi tartalommal jelennek meg. Egy füzet ára 30 kr. A legelőszőbb tíz-tíz füzetet 3 frtjával előfizetni, mely pénz az Athenaeumhoz Budapestre küldendő. Kapható minden könyveskereskedőnél is.

„Az Élet“ Magyarországon rövid idő alatt oly szép eredményt ért el a művelődési vállalat, mint az „Élet“ című folyóirat. A most megjelent 5. számról, melyet az első 1/4 évet befejezi, bátran mondhatjuk, hogy megállja a sarat bármely hasonló irányú külföldi reirevvel. Változatos és dús tartalmát csak röviden ismertetjük. Vikár Béla az „Élet“ szerkesztője a kávinista zsinatról igen figyelemre méltó dolgokat mond el; — Simonyi Zsigmond, egyet. tanár „Comenius és a magyar nyelvhasználatról“ ir. — Endrődi Sándor Heine „Dalos könyvé“-nek előszavát közli szép fordításban, — Molnár Viktor „Egy magyar nő szalonja“ címen O'Donnell grófné szül. Tarnóczy Malvina szalonját ismerteti vonzóan. Következik: Asbóth Oszkár egyet. tanártól Senadovics Lyubomir hirneves szerb író novellájának: „Csak szerencse legyen, ha boldog is“ csinos műfordítása. Dura Máténak, a fiatal költő nemzedék egy jeles

tagjának csinos költeménye van a füzetben. Gerő Ödön (Viharos) „Por és hamu“ címen remek cikket ír Ágai Adolf könyvéről, a hol egyuttal az „Élet“ irányát is megjelöli. Öv. Veres Pálné szül. Beniczky Hermin, az Országos Nőképző egyesület elnökei „Néhány szó nőnevelésünkről“ címen nagyérdők felszólítást tesz közzé. A füzet többi tartalma: Gopcsa László dr. „A közoktatásról“, a legújabb miniszteri jelentés alapján, továbbá Cauth Minna remek naturalisztikus novellája „A szegény nép“-ről. Azután az irodalom és művészet s a színház, zene és képzőművészet gazdag rovatai érdekesebb-nél érdekesebb cikkekkal, a változatos közgazdasági és szemle rovata fejezik be a füzetet. Az „Élet“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, V. Árpád u. 6. sz. Előfizetési ára negyedévre 1 frt 50 kr., félre 3 frt. Egyes szám ára 25 kr.

Pályázati fölhívás. A „Kolosvári Zene-Conservatorium“ választmánya közli, hogy pályázatot nyitott egy vonós zenekari műre, a következő feltételek mellett: 1. A pályadíj 100 (száz) frank aranyban, mely az aránylag legjobb műnek minden körülmények között kiadatik. 2. Pályázatra csakis kizárólag vonós zenekarra írt művek bocsáthatnak. A műforma megválasztása (pl. Adagio, Meneutto, Scherzo, Rondo, Humoreszk stb.) a szerző tetszésére bízatik. Egyenlő becsek között a magyar stílyben írt előnyben részesül. 3. Az idegen kézzel írott, lepecsételt jellegű levelekkel, melyek a szerző nevét, lakását és polgári állását jelzik, ellátott pályaművek az intézet titkári hivatalához címezve (Kolosvár, főtér 22.) legkésőbb 1892. évi szeptember hó 1-je déli 12 órájáig nyújtandók be. Elkésve érkezett művek nem pályázhatnak. 4. A Farkas Ödön, intézeti igazgató elnöklete alatt megalakítandó 3 tagú bíráló bizottság az eredményt legkésőbb 1892. október 1-ig kihirdetni s a nyertes mű szerzőjét a pályadíj átvételére fölhívni fogja. A dícséretet nyert művek, a szerzők beleegyezésével, az intézeti hangversenyen előadandók, a többiek kellő igazolás után visszaadandók fognak. 5. A pályanyertes mű tulajdonjoga szerzőé marad.

Titel történetéről.

(Monografiai adatok.)

II.

A római kor nyomait Bácskában pozitíve alig lehet bebizonyítani. A Duna-Tisza köze összességelése, illetve a titeli fensík volt csak huzamosabb uralom alatt. De mielőtt a római korra vonatkozó adatokra átmennék, nem mulaszthatom el felemlíteni Titel nevének eredetéről szóló magyarázatát. Titel elnevezését „Titusz“ római császár nevéől származtatják, ki Kr. u. 79—81-ig uralkodott, mivel a titeli fensík romjai közt egy kőoszlop találtatott, melyen a császár neve be volt vésvé. Mások ismét magyar elnevezésnek tartják, „Tételnek“. Gyukics előttem ismeretlen forrás után állítja, hogy „Titel még a magyarok bejövetele előtt várral bírt, melyet még Traján emeltetett 101 körül“.

Titel legelső történelmileg említett lakosai a szktyák és kelták lehettek, hiszen Herodotosz szerint ők lakták száz évvel Dárius perzsa hadjárata előtt a Duna középső részét és a mai Szerémséget is. Zimony (Faurunum) tőlük nyerte nevét. A kelták Nagy Sándor idejében laktak a Duna körül. Vajjon az őket és a római uralmat

1) Dudás Ödön, Adatok Titel történetéhez. Bács-Bodrogh, Pacsér 1878., 82—87. l. Rupp J. Magyarország helyrajzi története és Iványi Ede „Titel mint prépostság, káptalan, hiteles hely és vár“ c. dolgozata után. Tört. és rég. Értesítő Temesvár, 1877. 108—128. l. — A. Gyukics, Titel, Javor, 1885.

vány arca elárulta, hogy nincs az „öregével“ egy véleményen.

Hogy is lett volna, mikor szívében másnak a képét hordozta. És ha az öreg tudta volna, hogy mindkettőjük szívé egy hálóba kerítették, talán mindjárt ... no, de várjunk egy kissé.

— Hát te fiam hallgatsz? — törte meg a csendet az öreg.

— Hallgatok, mert abból soh'sem lesz semmi! Más bírja a szívemet, annak adom eskümet is!

Az öreg erre vállat vont, gondolta magában, majd megtörtöm én a szívedet gyerek! majd megpuhulsz a magad kenyérén.

Észre sem vették, hogy kiérték a mezőre. A „két galambhoz“ címzett alacsony csárda fehér falai előtt egy szürke padon pihent a csárdásné. Várta a vendégeket.

Piros hajpántlikáját a lengő szellő jobbra-balra himbálta, maga pedig csipke kötőjével játszadozott. Gondolta magában, hogy az a két szív, mely érte dobog, ma megnyilatkozik előtte.

Ki is csipke magát azért takarosan.

Az öreg is, meg a fia is betértek a csárdába. Bójt volt, hát csak bort hoztak a javából.

Máskor egyenként szoktak oda látogatni, ma a sors úgy akarta, hogy együtt legyenek. Máskor egyenként tárták fel szívüket a kackiás menyecske előtt, ma félték egymást elárulni. Mindketten szenvedélyesen szerették a szép csárdásnét, anélkül, hogy az apa a fiának, a fia meg az apjának ezt említette volna.

A menyecske, kinek csak néhány hó előtt hullott le fejről az özvegyi fátyol, az egyiket nyíltan, a másikat titokban szerette. Az öreget szerette nyíltan a vagyonáért, a fiát titokban deli szép termeteért és tiszta hű szívéért. Mert azt tartotta, hogy a hű szerelem többet ér Dárius kincsénél.

Oda ült közéjük a sima faasztalhoz és lassan töltögette a hattyú levét. Az öreg Darázs arcát néha végéig simogatta apró kezeivel, a fiatal Darázs felé pedig ragyogó szeméből titokban lövelte a lángoló sugarakat. Elbűvölte volna e szempár még a márvány szobrot is, hát hogy ne bűvölte volna el a Pali sebesen dobogó szívé.

Elbűvölte bizony!

Szemei lázban égtek, testét hideg borzongás futotta keresztül; egy darabig csak eltúrte kínos helyzetét, de aztán gondolt egy nagyot, remegő ujjával megpördörítette csinos kis fekete hajuszát, megragadta a szinig telt kupát, kihajította fenéig s így szólt a menyecske felé, kinek halvány arcára rózsákat festett a szerelem eszetje.

— Lelkem, Sára! az igaz szerelem olyan, mint a szinarany: kiállja a tűzpróbát. Ha olyan tiszta a lelked, ha olyan igaz a szíved, mint az enyém, nyujtsd ide jobbot, légy az enyém örökre! Téged, csak téged tudlak szeretni!

Majd az öreg felé fordult és így folytató: — Apám, ez az én Bogár Marim, kiben nekem kedvem telt, őt szeretem!

A menyecske fel akart kelni a helyéről, hogy nyakába boruljon a titkos szeretőnek: a fiatal Darásznak és csóktengerrrel árasza el remegő ajkait, de erre már nem volt ideje, mert az öreg „Holló“ mint a megvadult orozlán ugrott fel a szekérről és az asztalon keresztül vad haragjában úgy megmosdatta a fiát érdes tenyereivel, hogy annak menten úgy megdagadt a két orcája, mint záporosó után a hegyi patak.

A fiatal Darásznak erre fölfordult a világ, egy pilanatra azt sem tudta, hogy ébren van-e, vagy álmodik. A szegény égetté, mint az izzó parázs.

Visszaült a lócára és hatalmas tenyerébe temette szikrázó szemét.

Rosszban, nagyon rosszban törte a fejét ... Ezalatt pedig az öreg derékon ragadta a menyecske, ölelte ültette és mintha mi sem történt volna, édes szavakat sugdosott a fülébe. De a menyecske ezeket nem hallotta, mert pici szíve kimondhatatlanul fájt ... hanem mikor az öreg eper ajkait megcsókolta, mintha a halál hideg lehellete érte volna, felszökött az öléből és oda kiáltott a szeretőjének:

— Palikám, édes szerelmem, térj észre! ments meg a gonosztól!

Es Pali észre tért, az az, hogy — egészen elvesztette az eszét az esdő szavak hallatára. Vérben forgó szemét rávetette az öregre, azután mint a villám átugrott

II. Melléklet a „Bácska“ 31-ik számához.

megelőző illyrek a Tisza-Duna könyökét lakták-e, nem tudni.

Titel és vidéke, valamint a fensík kétség-telenül római uralom alá jutott. Az Itininerariák és a Teutinger-féle táblákból kitűnik, hogy a Szerémség dunai partján számos castrum és helység állott. Titelhez közel voltak Singidusum (Belgrád), Taurunum (Zimony), Acumincum (Fröhlich Róbert szerint nem azonos Szlankamennel)²⁾ és Cusum (Pétervárad) castrumok, mint a szirmiumi védelmi vonal főbb pontjai. Valószínű tehát, hogy az Acumincum és Taurunum közt fekvő cohorsok és légiók a titeli fensíket is gyakrabban felkeresték. Később pedig állandóan is letelepedtek, midőn az ugynevezett nagy római sánctól emelkedtek.³⁾ Mellesleg mondva az Apatintól a Tiszáig vonuló kis római sánctól újabb barbár népek művének tulajdonítják. Schönvizer és Taube biztosra veszik a rómaiak uralmát a Bácskában, felhozva indoklásul a titeli fegyvertár épületébe befalazott s itt talált római régiségeket, továbbá a titeli fensíktől északra eső római sánctól, melyeket Marsigli, Wagner Ferenc, Jordán Kristóf, Schönvizer a római birodalom végsáncainak tartanak.⁴⁾ Ezen állítás természetesen tarthatlan. Katonai István ellenérvelésével szemben, ki egyszerűen nem látja bebizonyítottat, hogy az említett régiségek titeliek, mert lehetséges, hogy ezek oda is hurcoltattak. No de erről lejjebb fogunk szólni.

Kifejtettük, hogy a legiók és cohorsok az alig 9—10 kilométer távol Szlankamennon át a kissé távolibb Acumincumból bizonyára a titeli fensíket felkeresték. Valószínűségben nyer ez állítás, ha megfontoljuk, hogy a rómaiak a Dunán és Tiszán flottáival rendelkeztek.⁵⁾ Acumincum hajóparancsnoksági székhely volt és itt egy nagyobb hajóhad volt összevonva a Tisza torkolata szemmel tartására. Midőn Traján hódításai után Róma és a Duna balpartja birtokába jutott, a hajóhad fontossága megszűnt.

Sopron Ferenc szintén a Bácskába helyezi a római — barbár határt a dák birodalom bukása után. Bizonyosra veszi, hogy a titeli fensík a római birodalomhoz csatoltatott.

A titeli fensíken azonban nemcsak a szkyták, kelták és rómaiak lakhattak, hanem a jazygok, illetve szarmaták is, s midőn ez utóbbiak Kr. u. a 4-ik században a rómaiak ellen felkeltek, bizonyára a fensíket és Titelt is háborgatták. Sőt Gyukics szerint a szarmaták, mikor a Szerémségbe

²⁾ Halavics Gyula, hírneves geológus sziveskedett értesíteni, hogy Fröhlich Acumincumot Szlankamennel jelezte helyezni. Időközben megjelent értekezése az „Arch. Értesítő“ 1892. évf. I. füzetében. Érdekkel várjuk folytatását.

³⁾ Bononiától átellenben a mai Begeesen fekvő Onagrinum.

⁴⁾ Bács-Bodrog. 1878. 83. l.

⁵⁾ Sopron, Monografie von Semlin und Umgebung. Semlin 1890. 14. l. Scherer János ur figyelmeztetett ezen fontos műre, ki a római viszonyok egyik alapos bácskai ismerője.

törtek, a Tisza és Duna összeszőgelésénél fekvő szigeten tartózkodtak.⁶⁾ Konstantius császár, ki Acumincumon tartózkodott, majd áldozatul esett a szarmaták váratlan támadásának.

A római uralom titeli emlékeiről akarok még megemlékezni. Mindenekelőtt konstatálnom kell, hogy eddig egyetlen egy lelet sem bizonyít a mellett, hogy a rómaiak Titelen vagy a fensíken laktak; mert az itt talált leleteket máshonnan is későbbi időkben ide hozhatták, római pénzt meg a barbárok is használtak.

A fentemlített kőoszlopon kívül, melyet a titeli régi török vár romjaiban találtak s melyről Gyukics tesz említést (Titus felirattal), egy sarkophag is találtatott. A sarkophag a temesvári muzeum tulajdona s rajzát a Délmagyarországi régészeti és történelmi társulat 1877. évfolyamában láthatni, hol Ivánfi Ede számol be a római leletekről. „Anyaga zöldesszürke homokkő — írja — külső hossziránya homlokzata három mézönyre van osztva, mindenütt a legszebb arabeszkkel keretve. A külső két mezőn delphinek, a szélességi mezőkön pegazusok domborodnak ki. A sarkophag külső hossza 205, belső 180 cm.; külső magassága 74, belső 62 cm., külső szélessége 88, belső 57 cm. A középmézöny ezen felirattal:

M. M.
Q. MAEC. DONATI. PAVSAVIT.
ANN. XVI. FILIO. PIENTI.
SSIMO. FECIT.
... ARETHVSA.
MATER.

Értesülünk, hogy Arethusia nevű anya, tizenhat éves fiának hulláját rejté valaha magában. Ezen koporsó díszes kiállítása előkelő és gazdag ur családra hagy következtetünk.

A régi fegyvertár bejárata mellett két római mértőldoszlop is találtatott, római felirattal. A betűk azonban lekoptak és a felirat olvashatlan. Állítólag Antonius és Marc. Aurel. Severus császárok korából valók.

A múlt években egy hegyomlás után a Tisza partján állítólag 16 aranyérem került napfényre. Ezekből 3 darabot a szegedi muzeumban mutatott nekem Reizner János; egy darabot Fröhlich Róbert vitt el, mikor tavál Lafranconi Eneával Titelen járt. Feliratukat más alkalommal közölni fogom.

A fentemlített elsőrendű szaktudósok társágában volt szerencsém 1891-ben a titeli régiségeket megsejlelni. Kresztits Tima ur házában a folyosót és konyhát majdnem kétezer éves római téglákkal találtuk kipadlózva; többet közülök felszaggattunk, de bélyegest nem láttunk. Ilyen téglát a helységben többet láttam azóta. Ugyancsak Fröhlich figyelmeztetett azon nagyszámu

⁶⁾ Javor, 1885. 594. l.

márványkőre, mely a városban szerte hever. Anyagát budai márványnak konstatálta és rómainak tartja. De ezeken sehol sincs felírás. Ezen római leletek provenienciáját más helyen fogom érinteni.

Mielőtt befejezném a római korról soraimat (mellesleg megjegyzem, hogy római bronzpénz is akad), a titeli fensík két más emlékére akarom felhívni a figyelmet. Bokros dolgaim miatt a titeli fensíket egészen be nem utazhattam, de a néptől értesültem, hogy a Mosorin felé húzódó fensík partján két magaslat tűnik fel; egyik „Feudvár“, a másik „Na kamen“-nek nevezetik. Az utóbbi helyet elnevezése is mutatja, kötőmelék fedti, a másik pedig földerdőtűny. Ennek a két helynek átkutatását a tavaszra tűztem ki magamnak.

Előadtam azt, amit a római korról tudok, de annyit mondhatok, hogy Titelen és a fensíken eddig nem bizonyítható sem régi emlékek, sem castrum vagy más érvelés alapján a római uralom pozitív volta. De mint említém, valószínű, ha a szomszéd Szerémség római korának történelmét figyelemmel kísérjük.

III.

A titeli prépostság története monografiánkban kiváló helyet foglal el. Nem nyujtok e helyen befejezett dolgot, hanem csak annyit, hogy a prépostság történetét teljes körvonalakban kidomborítva az olvasó szeméi elé hozzam. Együttal azonban számos téves adatot igazítok helyre. Ezen fejezet eseményeit érdemes tagtársam, Érduj helyi Menyhért fogja a maga teljességében fel dolgozni.

A titeli prépostság történetét Ivánfi Ede írta meg a Délmagyarországi történelmi és régészeti társulat 1877-ik évfolyamában. Dudás Ödön cikkét „Adatok Titel történetéhez“ a Bács-Bodrog történeti folyóirat 1878. évfolyama hozta, mely tulajdonképen plagiuma Ivánfi cikkének, Rupp Jakab, „Magyarország helyrajzi története“ című citált adataival kibővítve. Az 1879. évfolyamban Ivánfi eredeti értekezését találtuk meg. Dudás és Ivánfi adatait Gyukics is követte, (Тителъ, Javor, 1855.)

A fent említett írók a titeli prépostság alapításáról a legtevesebb nézetnek hódoltak. Szerintök Kenez, Seletuk és Miklós, Selce fiai, továbbá Pál János fia, Loránd és Renárd, Renárd fiai: László, Demeter és Heym, Kecsedü Odun fiai vetették meg a prépostság alapját, azáltal, hogy öröklött birtokukból egy Teul nevű lakatlan (terram habitatore et cultore des titutum) és pusztá földrészt kihalítottak és azt Pál és Ágoston szerzeteseknek ajándékozták, kik azt mivelés alá vevén, a jövedelmekből s a jámbor hívek hozzájárulásával saját munkálkodásuk mellett (propriis laboribus) Szent-Imre tiszteletére

az ingó-bingó asztalon, melyről esőrpölvé hullottak alá a törékeny üvegek, hatalmas karjával egy nagyot kerített a levegőben és az „örege“ halva rogyott a fekete földre. Még csak egy jajszó sem röpült el megkékült ajkairól.

Pali és Sára megkötött állott az apja szívében.

A kiszökkenő vérsugár pirosra festette a csárdá fehér falait, de ugyanekkor eltűntek a menyecske esábitó arcáról a szerelem rózsái is.

Pali és Sára megkövülve állottak egymás mellett. Megremült ajkaikon befagyott a szó.

*

Mi az ember? Mondják: virágnak gyökere, mely fönn a mennyben virul. De ez nem igaz. Virág az ember: melynek gyökere ott lenn van a pokolban, — mondja Petőfi.

S mi az élet? A szenvedés iskolája, az öröm csiralom völgye. Elveszett „paradicsom“ és a bánat sötét börtöne.

Darázs Pali is a szenvedés iskoláját futotta keresztül, mert: gyilkos, apagyilkos lett! Virág volt, melynek gyökere ott lenn van a pokolban . . .

A tömlőc nyirkos falaihoz támaszkodva, mélyen elgondolkozott; szívét a fájdalom, lelkét a pokoli kín gyötörte. Remegett a földi bíró igazságos ítéletétől. Ohajtotta nagyon a halált, de az nem akarta még befogadni telhetetlen birodalmába. Csak ott esőrtette rozsdás kaszáját kábult feje fölött.

A mig így elgondolkozott a csipős szél meg megrezgettette a börtön ablakának vas rácsozatát.

Pali figyelmes lett. Letörölte homlokáról a fagyos verejtéket és újra figyelt. Egyszerre csak úgy tűnt fel homályos agyának, mintha hangokat hallana a távolból. És hallott is.

Busan, nagyon busan harangoztak. A harangok mélabus szava éles törként járta át szívét és a fájdalom könyzapot sajtolt ki bágyadt szeméből.

Leborult a földre, vasra vert kezeit magasan az ég felé emelte, hogy bűnös lelkének bocsánatot esdjen és sirt . . . zokogott . . . mint a gyermek, mert apja, a ki őt szerette: már többé fel nem kel!

A hideg föld elszibbasztotta fásult tagjait, s lassan elszenderült . . .

Még zúgtak a harangok, még tompán dübörögtek a göröngyök az öreg Darázs fekete koporsóján, midőn újabb hangok riasztották föl kinos álmából. Nagyon ismerősek voltak e hangok. Ugy tetszett neki, mintha már hallotta volna valahol . . .

Egyszerre csak megrázta nehéz vas láncait és mint a sebzett vad felordított:

— Apám gyilkosa, életem megrontója . . . távozz . . . távozz!!

De Sára nem távozott.

Ott maradt a sötét ablakocska alatt s mig kuszált fürteit elkapdosta az esti szellő, bágyadt ajkai egyre rebegették a hívogató szavakat:

— Palikám . . . édes . . . hát nem jössz?! Gyere már, szabad vagyok . . . szabad, mint a madár.

Látod ott . . . ott . . . várnak, siess az áldásra . . . a karjaimba.

Tudom, tudom, mi fáj . . . a szived! Meggyógyítom balzsamos esókömmel, pacsirka hangommal.

. . . Csitt . . . hallgass!

És magasan hullámzó keble szivetrázó hangokon egyre dudolgatta e dalt:

„Nagyapóteken mossa „Holló“ a fiát,
Ez a világ kigyót-békát rám kiált.

Mondja meg hát ez a világ szemembe,
Kinek mit vétettem én életembe!”

Szegény Sára . . . megtörte szívét a bánat, megzavarta agyát a szerelem. Csillogó tüzes szeméi elhomályosultak, halvány arcán mély barázdákat szántott az élet gorma ekeje és az imént még „virító rózsából“ élőhalott lett . . . megörlött.

Ibolyához.

Szende ibolyácska
Kis bokor tövébe!
Mért tekintsz orcámra
Oly esengve, kérve?

Oh! virulj csak szépen
Kedves kis virágom
Zöld bokor hűsében;
Virágid nem bántom!

Nincs, kiért letépjem
Illatos virágod . . .
Nincs már, kivel vérzem
Kora hervadásod! . . .

Mit ér az oly élet,
Mely már félig halott? . . .
Ibolyaenyészet,
En veled hervadok!

Szabadka Gyula.

VILLANYOS ÉLET.

— Történet, mely legközelebb megtörténik. —

1.

Született egy gyermek.
— Mi legyen a neve? kérde az apja.
— Hm . . . felelt az anyja . . .
— Jó! Legyen a neve „Hm“. Elég rövid és nem sok időt veszteget vele az ember, még kimondja.
És a gyermeket elnevezték Hm-nek.

2.

Pár nappal születése után Hm-öt egy készülékbe tették, melynek rendeltetése volt, a gyenge újszülötkeket megérlelni.

Egész új találmány volt; találmány, mely a csecsemőt hét hó alatt testileg és lelkiileg hét évessé érlelte, ami hat esztendő megtakarítás.

3.

— Fiam — szólt Hm édes apja a hetedik hó végén — most már elég idős vagy, hogy tanulj és az életet megismerd. Gondolj rá, hogy az idő pénz és azé az emberé a jövő, aki élte minden pillanatát ki tudja használni. Meaj gyermekem, holnap még néhány jó tanácsot adok

zárdát és templomot építettek.) Ezen adat Fejér Cod. Dipl. VI. és Czinár Monasteriologiának II. kötetében található. Dr. Balics Lajos azonban kiderítette, hogy ezen adat Szent-Imre tuli vagy teuli prépostságára vonatkozik, mely a pécsi egyházmegyében feküdt. „Fejér és Knauz e monostort Titelre helyezi,“ írja Balics. „Titelen sohasem volt Agoston rendű prépostság, hanem igen is létezett egy világi prépostság.“⁷⁾

Jerney írja, hogy 1015. táján egy Tötel apáti nevű helység állott,⁸⁾ és hogy a prépostság neve 1156-ban fordul elő először.⁹⁾ A prépostság a „Szent Bölcsesség“ (Sancta Sapientia) nevét viselte és X. Leó pápa 1513-ban Szent-László magyar királyt mondja alapítójának.¹⁰⁾ (... Sancti Wladislai Regis ipsicis ecclesie sancte Sapientie patroni et primi fundatoris festivitatibus . . . enged a pápa bucsut.) Az első általunk ismert prépost Péter, kit 1156-ban említik II. Gejza és Martyrint.¹¹⁾ 1163-ban István titeli prépost volt a királyné udvari papja a királyi korlátok II. Endre királynak egy 1233-ban kelt okmányában a püspökök elősorolása után Michael praepositus Tytuliensis nevével találjuk.¹²⁾ 1238-ban András prépost említetik.¹³⁾ 1239-ben István mester prépost és királyi kancellár, bíróként működik a Palaföld tulajdonjogának meghatározásánál.¹⁴⁾ 1240-ben is említetik.¹⁵⁾ 1251-ből Endre prépost nevét menti meg a történetírás a feledékenységétől.¹⁶⁾

Istváni és utána Gyukics írják, hogy a prépostság a kalocsai főegyház hatósága alól 1268-ban kivételt és az esztergomi érseknek rendeltetett alá. De ez az adat a tuli prépostságra vonatkozik.

Látjuk tehát, hogy titeli prépostságbeliek sohasem valának a Szent-Ágoston-rend tagjai, amint ezt eddig állították; továbbá hogy nem vétettek ki a kalocsai főegyház kebeléből. Ivánfi idézett értekezésében, nem különböztetvén meg a titeli prépostságot a tultól, a lehető legszerencsétlenebb következtetésekre jutott. Nem szándékom részletesen helyreigazítani óriási tévedéseit; ezt Erdújhelyi jeles társam szakavatott tollának szántam.

1294-ben János prépost említetik.¹⁷⁾ 1299-ben László titeli prépost királyi alkancellárnak iratik,¹⁸⁾ — ki már 1282-ben említetik és az Aba nemzetségből származott.

1301-ben a prépostság Várkun nevű birto-

⁷⁾ Istváni E. Délm. Ért. 1877. 113. l.
⁸⁾ Dr. Balics L. A római kath. egyház tört. Magyarországon. II. k. 284. l.

⁹⁾ Jerney. Magy. nyelv. 145. l.
¹⁰⁾ U. o. 139. l.
¹¹⁾ Theiner, II. 591.
¹²⁾ Magy. tört. tár., II. 5. 73. Fejér, II. 144.
¹³⁾ U. o.
¹⁴⁾ Magy. tört. Eml. Okmánytár VII. 65. l.
¹⁵⁾ Wenzel, II. 92.
¹⁶⁾ Czinár, 533. l.
¹⁷⁾ M. tört. Eml. XII. 322; Wenzel VII. 332. l.
¹⁸⁾ Fejér, Cor. Dipl. VI. I. 322, Eszterg. egyház. okmánytára. 60.
¹⁹⁾ U. o. 186. Wenzel IX. 340.

kát, mely a Tisza mellett Szolnoktól két órányira feküdt, Kakas mesternek ajándékozta.²⁰⁾

1337-ben XII. Benedek pápa Gailardus titeli prépostot a magyarországi apostoli nuncius segédjévé nevezi ki,²¹⁾ s 1344-ben csanádi püspökké lön; 1345-ben veszprémi püspök és 1348-ban brindisi érsek volt.

1372-ben XI. Gergely pápa mindazoknak, kik a kalocsamegyei Titel, in honorem S. Sapientiae Dei“ című templomának kijavítására adakoznak, — annyinak, amennyinek 100 napi bucsut engedélyez.²²⁾ Ugyanezen pápa Gara Miklós macsoi bannak írja, hogy a kalocsai egyházmegyében fekvő titeli prépostság Erdőd nevű birtokát több nemes fosztogatja, s kéri, hogy Kelemen bíbornok ezen tulajdonát védelmezze meg.

A prépostság 1325. pecsétjén Krisztus mint az isteni bölcsesség jelképe, ülve és jobbát áldásra emelve s baljában egy könyvet tartva, van festve. Alakja körül: DEL. SAP. IE. NTIA. olvasható. Szélein „S. Capituli Tytuliensis ECCE.“²³⁾

1378-ban Vermon Péter diakonbíbornok említetik titeli prépostnak, ki a római kuriában lakott.²⁴⁾

1398-ban Zsigmond titkos kancellárja, István birta a prépostságot.²⁵⁾

Ivánfi Ede adatai ezután már elég korrektek s azokat mi e helyt reprodukáljuk:

„1450-ben prépostul Szeged városánál levő eredeti okmány alapján Guthi Ország Pétert ismerjük, midőn t. i. Szeged polgárainak a titeli révnél a titeli prépostság és káptalannak minden fekvő vagy teli hordótól akár nagy, akár középszerű vagy éz, tiz dunányi vámpénzt kellett fizetniök. Ezek ellen Hunyadi János országhoz tartozóhoz felfolyamodtak, ki az ügy megvizsgálásával a csanádi káptalant bizta meg, mely ez itéletet a titeli prépost és káptalan ellenében a szegedi polgárok előnyére mondta ki.“²⁶⁾

1459-ben Bakócz Bálint a titeli prépost.²⁷⁾ 1460-ban Cesinge János 1483-ban I. Bálint, 1514-ben Bakács János lön kinevezve titeli prépostnak.²⁸⁾

A prépostság nagy birtokokkal rendelkezett. Verancsics Antal említi Erdődöt és Oláh Miklós 4000 aranyra teszi évi jövedelmét.²⁹⁾ Az 1498. törvényeik szerint a titeli prépostság 50 lovasból álló bandériumot volt köteles állítani.³⁰⁾ — Gyukics szerint Lok, Felső- és Alsó-Alpár és

²⁰⁾ Czinár II. 199.
²¹⁾ Theiner, Fot. Mon. I. 612, 615, 618. l.
²²⁾ U. o. I. 121.
²³⁾ Magy. Tört. tár. II. 159.
²⁴⁾ U. o. X. 250.
²⁵⁾ U. o. II. 74.
²⁶⁾ Délm. tört. s rég. Ért. I. 84. Varga, Szeged tört. 238.
²⁷⁾ Századok 1875. 555.
²⁸⁾ M. Egyet. Enc.
²⁹⁾ Magy. Tört. tár. II. 295. Emlék III. 289.
³⁰⁾ Horváth, II. 285.

Szendé (Pestmegye) is a titeli prépostság birto-

kait képezték.³¹⁾ Végül hiteles hely volt.³²⁾ Nagy vonásokban közöltük a prépostság történetét. Tájékoztató szolgáljon ez, a míg Erdújhelyi monografiája meg nem jelenik.

Dr. Thim József.

A zombori magyar olvasóköri.

Mikor Széchenyi István gróf ezen század 30-as éveiben a társulati egyesületek létrehozásán működve, a pesti nemzeti kaszinót megalkotta, annak példájára az egész országban felbredt a vagy hasonló egyesületeket alakítani. Az ország minden nagyobb vagy kisebb városában csakhamar különböző név alatt egyesületek támadtak, melyek lassan-lassan közszükséggé váltak.

Zomborban, hol a különböző nemzetiségek, ha jó egyetértésben is, mégis társadalmilag különváltak, az ilyen egyesületek nagyon nehezen keletkeztek, végre mégis a magyar ifjuság volt az, mely a negyvenes évek elején legelőször érezte a szükségét az ilyen egyesületeknek, de ez eleinte nagyon szűk alapon létesülhetett, mert a szerbek, ha mulatni akartak, maguk közé félrevonultak, a polgárság pedig, mely akkor még leginkább német volt, nem igen jól érezte magát akár a szerb, akár a magyar ugynevezett „urak“ között, habár a tulajdonképeni arisztokraciáról Zomborban, de talán az egész vármegyében szó sem lehetett.

Az ifjuság, élükön Mártonfi Károly, Aszt Nándor, Sztrilich István, Putnik Béla, a negyvenes évek közepe felé meg is pendítette a dolgot, hogy jó volna egyesülvén egy külön helyiségben összegyűlni és pár újságot olvasni, együtt mulatni. A javaslat gyorsan viszhangra talált és az olvasóköri több lelkes ifju segélyével 1844-ik évben meg is alakult, noha eleinte igen szerény arányokban. Az első megbeszélés az ügynek Sztrilich István lakásán történt. Megalakuláskor a kör alig számított 20—25 tagot, kik 5 frt évi díjat fizettek. Az első helyiség a fűtőházban béreltetett ki, közel a mostani Koszanits házhoz, Masirevits házában. Az ideiglenes szabályokat Mártonfi Károly Aszt Nándor társaságában dolgozta ki, melyek azután 1846-ik évi február 15-én ismét Aszt Nándor által véglegesen átdolgoztattak, de minthogy akkor az szokásban nem volt, azok a helytartó tanáshoz fel nem terjesztettek. 1846-ik évben a társulat elnöke volt Latinovits Károly, igazgatója Putnik Béla, jegyzője Aszt Nándor, pénztárnoka Gyuracsakay Pál, ügyvédje Henrick Pál, könyvtárnoka pedig Milovanovits Vazul. Hogy a kör tagok száma szaporíthatasson, az intézők megvárták a legközelebbi vármegyei közgyűlést, hol azután hatályosan verbováltak: így szaporíthatott a tagok száma 129-re, kik között 10 női tag is volt. A megalakuláskor a nemzetiségi kérdés, nehogy az idegen ajkuak elidegenítenek, szóba sem jött, egyedül a lapok olvasása, a társalgás és a közművelődés tűzött ki főcélul. Minthogy pedig az előbbi helyiség csakhamar szűknek bizonyult, a társulat átköltözött az ugynevezett „Pokol“ című helyiség fölételeibe, hol az egylet egész 1849-ik évig maradt meg.

Ezen idő alatt az olvasóköri nemesek tekintélye, de befolyása is nőttön nőtt, és pedig a magyarság terjesztésére nézve ugy, mint a társadalomban is. A kör nagyban látogatott tánc- és más mulatságokat rendezett, ugyanarra, hogy a valóságban a társadalom élén állott. A vezetők sokáig maradtak ugyanazok, míg csak végre az 1849-ik évi katasztrófa az egészet szét nem robbantotta, olyképp, hogy a kör tagok száma 50-re leolvadt, a kik nem is fizethették többé a nagyobb házbért, különben is az osztrák hivatalnokok által folyton gyanúsítás tárgyát képezték. Latinovits Károly lakását Pestre átvén, Gyuracsakay Pál ügyvéd választott meg elnöknek. Ezen szorongatott állapotban Peidlhauser István nyújtott segítséget, mert szívességből két szobát ingyen ajánlott fel saját házában a Szent-János téren. Peidlhauser igazi magyaros házigazda volt és a kör tagok majdnem folytonosan vacsorára vendégei voltak. Hogy a társulat egyéb szükségét is kielégíteni lehessen, a tagdíj évenként 10 frtra emeltetett, azonfelül a kör ez időben is igen látogatott mulatságokat rendezett a „pokol“ című vendéglőben, melyek tetemesen jövedelmeztek és ezáltal a társulat pénzalapját növelték.

³¹⁾ Javor, 1883. 627.

³²⁾ Wenzel VII. 49, 65, 322. Schematism. Coloc. 1880.

életutadra, ha a köszvényem megakadályoz, hogy bőrzére menjek.

4. És Hm tanult óriás buzgalommal. Éj-nap a könyveket bujta és csak tápkivonatokat evett, hogy mennél kevesebb időt veszítsen az evéssel is.

Egy hírneves orvos legújabb rendszere szerint hét könyvből olvasott és tanult egyszerre.

15 éves korában már a legtevékenyebb tagja volt a világnak.

5. Egy nap, midőn egyszerre öt sürgőnyt diktált, balkezével pedig egy emlékiratot, a jobbal egy albumot lapozott át; balfülére a parlamentbe szolgáló telefon-kagyló volt illesztve, míg a jobbal üdülésképen, a csalóányneket hallgatta — észrevett a balszeme — mely nem volt eléggé figyelmes a dolgára — egy gyönyörű szép leányt, aki ép arra haladt az utcán.

Teringettét, mily gyönyörű volt ez a leány! Tudakozódott utána, bemutatta magát és engedélyt kapott, hogy udvarolhasson neki.

6. Hogy dobogott mindkettőjük szive!

— Nevem, mondá az ifju, Hm, és az öné kisasszony?

— Cupp!

— Vagyonom egy millió és az öné kisasszony?

— Másfél millió.

— En szeretem kegyedet és ön kisasszony?

— En is uram.

Szóltak és megházasodtak.

7. Boldogok voltak.

Keves gyermekük volt . . . nem volt rá idejük.

Csak két iker-gyermekük született.

Hm óriási összegeket nyert.

Cupp hasonlóképen.

Hm naponkint átlag véve, Berlin, Páris, Kostantinápoly és Sauta Fédé Bogtában alapított egy-egy bankot.

Átlag véve, naponkint egyszer csődöt is mondott.

Gazdagabb lett, mint Krözus.

8.

Csatornákat ásott, arany bányákat fedezett föl, tengereket szoritott ki, kihámvadt vulkánokat gyújtott meg ujra és minden kortársát bámulatba ejtette.

Egy este, mikor ép azzal foglalkozott, hogy az Aetnát rengeteg tüzkemencévé változtassa át, mely földalatti vezetékeken át egész Európát fűtené, apja halálát jelentette a táviró.

Kellő nyugodt méltósággal fogadta a gyászshirt.

— Megsiratlak, mondá érzéstől reszkető hangon, — mihelyt egy kis időt szakíthatok rá.

És fölrta a jegyzőkönyvébe, a „soll“ rovatába:

„Örök bánat.“

9.

Mikor egy éjjel váratlan jött haza, egy idegen férfit talált a neje boudoirjában.

— Uram! dörgé Hm . . . Ön tudhatná, hogy ép most nincs sok időm.

E percben más valakit vett észre az asztal alá bujva.

— Mit jelentsen ez?

Egy harmadik a spanyol fal mögül bukkan elő.

— Teringettét!

— Bocsanat, édes barátom, zokogá Cupp, aki egy negyedik társaságban jelent meg. Bűnös vagyok. Hogy gyorsabban végezhessem, azért gondoltam, hogy . . .

— Elég! — kiáltá Hm.

És sorba állította neje szeretőit mondván:

— Nincs időm, hogy mindnyájukat egymásután, párbajban megöljem. Férji becsületesem tehát en bloc boszulom meg. Ne mocsanjatok!

És mellüknek szegezte a legjobban, hasonló célokra foltalált gépet, melynek „családi mitrailleur“ volt a neve.

10.

A négy udvarló négy felé akart menekülni.

— Gazfickók! — kiáltá Hm. Nem menekültök előlem.

Az ajtók zárva voltak. Hm fölkapott egy tört és rávetette magát a boldogtalanokra, kétségbeesve, hogy

mennyi időt kell elpocsékolnia, míg becsületét megbuzsulja!

Jajkiáltások. Vér. Haldoklók nyögése.

11.

Kézze, lábbal dolgozott. Ez borzasztó volt. Fél órába telt, míg valamennyit legyilkolhatta. Midőn már mind a négy vetélytársa a földön hevert, mérgében a fogait esikorgatta.

Keze, lába, feje, teste konvulsiv mozdulatait nem volt képes megakadályozni; megkötöztette, megláncoltatta, ágyba vitette magát.

Mindhiába!

A tulságos erőmegfeszítéstől Vitustánéba esett.

— Jól van! mondá. Ezentul hát a művészetnek élek.

És mikor látta az örült ugrálást, hadonázást, amit a kezei véghez vittek, a zongorához ült.

Híres művész lett belőle.

12.

Utoljára szelűtve rogyott a földre.

— Atyám, szólt hozzá egyik fia, konzultáltam egy orrossal.

— És?

— Azt mondta, rendeljem meg a temetést. Vagy inkább begyujtsak a halottégető kályhába? Ugy is hideg van a szobánkban!

— Gyujtass be, fiam! kiáltá Hm boldogan, hogy ily praktikus fia van.

S meghalt.

13.

— Mama, szólt a két iker, a papa meghalt és nekünk időnk se volt, hogy vele bucsucsókat válthassunk.

— Igaz! felelt az anya. Nekem se volt!

És sietve hozták elő a villanygépet, hogy a villam-árammal a drága elköltözött ajkait még egyszer mozgásba hozzák. Akkor reáborultak és így kaptak tőle még egy-egy posthumus-csókot.

(Franciából.)

Jean Rameau.

A német hivatalnokok főleg eleinte távol tartották magukat és csak lassan-lassan békültek ki. Végre annyira szaporodott a tagok száma, hogy az eddigi helyiséget elhagyni kellett, így vándorolt az akkori Cillinger, mostani Wundszám ház helyiségébe, hol már a tagok száma gyorsabban szaporodott.

Igy tartott ez kevés változással egész az 1860-ik évig, mikor az alkotmány helyreállítása új életre ébresztette az olvasókört is, mely fokozottan a városi társadalom középpontja lett, sőt a politikai élet is benne annyira lábra kapott, hogy az majdnem politikai klubba változott. Hol az alkotmányos mozgalmak megbeszéltek és pedig ismét a „pokol” című vendéglő helyiségeiben, hová a társulat vissza költözött. Innen vonult a tekintetes karok és rendek tagjainak alkotmányos része is 1861-ik évben az ujonnan megalakult vármegye közgyűlésére.

Mikor a „pokol” című vendéglőt eladták, a kör kénytelen volt átteni helyiségét az akkori Horváth, később Czédler, most Falcione sarokházba, innen pedig a Kórics Eszter akkor szinte Czédler háza.

Míthogy az alapszabályok az új magyar belügyi minisztériumhoz még felterjesztve nem lettek, 1876-ik évi július 28-án 2803. sz. a. az akkori városi hatóság által a belügyminisztériumhoz felterjesztettek, honnan azon évi augusztus 2-án 36009-ik sz. a. jóváhagyva visszaküldtek.

Mikor az olvasókör 1860-ik évben a Czillinger háza költözött, még oly szegényes volt, hogy alig rendelkezett a szükséges butorzáttal, még 1861-ik évben is, mikor május hóban a „pokol” című helyiségre visszatért, igen szegényesen volt ellátva, de már ezen évben egy teke-asztalt szerzett.

Nagy előnyül szolgált az olvasókörnek, hogy vagyona napról-napra szaporodott, nemcsak a szaporodó tagdíjak, de a rendezett mulatságok jövedelme által is. Szerencsés vélet volt egy első magyar biztosítói társulati részvény is, melynek értéke és osztaléka oly hirtelen növekedett, azonfelül a kártyadíjak is bővebb jövedelmi kuforrást képeztek. A tagdíj a 60-as évektől kezdve folytonosan 10 frt volt. Az évi jövedelem pedig évenként összesen majdnem 4000 frtra szaporodott, ennek ellenében a kiadás 3000 frtra rugott, végre a társulati tagok száma 120—140 között változott.

Ily módon a kör törzsvagyona lassanként annyira szaporodott, hogy a 70-es évek végével már kitért 7—8000 forintot; ezen okból a tagok komolyan egy tulajdon helyiség vételére kezdtek gondolkodni. Ezen okból 1867-ik évben már a társulat meg akarta venni a Czédler, mostani Kórics Eszter-féle házat, de az alku nem sikerült.

A köri elnökök voltak egymásután az 1860-ik évtől kezdve: Mártonfi Károly, Majthényi József báró, Gromon Dezső és Sándor Béla, az igazgatók pedig Kulunesics Agoston, Raisz Sándor és Tárcay Mór.

1880-ik évtől kezdve mindig élénkebb lett a mozgalom egy alkalmas tulajdon helyiség megszerzése iránt. Ezen célból előbb Mártonfi Károly, azután Gromon Dezső, később Sándor Béla elnökök alatt, Podmaniczki Armin báró, Gottlieb Márton, Szemző Gyula és Tárcay Mór urakból egy ötös tagú választmány alakult, melynek feladata lett egy alkalmas helyiség felkeresése. A megállapodás az ugynevezett adminisztratív épület kertjére, a katolikus templommal szemközt esett, mely csakhamar 4000 ft vételárért Podmaniczky báró kincstári jószágigazgató és Sándor Béla főispán közbenjárása következtében meg is szereztették, egyszersmind az építési terv elkészítésével Dölzer pesti építőmester megbízott, ki a helyiséget a mostani alakjában fel is építette.

Az egész épület külseje elegendő díszes izlést tanusít, a kert közepét két részre osztja, az utcai oldalról pedig vasrácsozattal van elválasztva. Van benne egy nagyobb terem, két játék és egy nagyobb olvasó szoba, tágas előszobával és az utca felé néző oszlopos verandával, de megvan ezen épületnek is a nálunk az új építkezéseknél megszokott hiánya, hogy szűknek bizonyult, mert terme nem elegendő tágas és hiányzik a társalgási helyiség.

Az épület a házhellyel együtt 27000 frtba került, míthogy pedig a kör vagyona az építési költségek fedezésére nem volt elegendő, a kör tagok által 12000 frt törke iratott alá 100 forintos részvényekben, 36 év alatt történelmi kamatnélküli törlesztés feltétele mellett, egyszersmind a vármegye „Szeretet háza” című, a jövendőben létesítendő jótékony intézet pénztárából 6-ot kamatozó és évenként törlesztendő kölcsön felvétele eszközöltetett.

Az új épület elkészülte után, a tagok azt 1883-ik évben el is foglalták és azóta folytonosan használják. Míthogy azonban a szerbek, valamint a polgárok egy része „Csitronica” és „Polgári Casino” cím alatt külön egyesületeket alakítottak megkülönböztetés végett az olvasókör címét megtoldotta és a „magyar olvasókör” címet vette fel.

A társulat igazgatása, valamint vagyonának kezelése is egész a nyolcvanas évekig meglehetősen elhanyagolva, sőt gondatlanul történt. Bizonyítja ezt a társulat történetének folyama, a hitlen szolgák sáfárkodásával, különös erkölcsi hátrányára szolgáltak a beharapódzó szerencse kártya játékok, melyek ugyan a kör részére busásan jövedelmeztek, de a melyek többek életében katasztrófát idéztek elő, még csak Mártonfi, mint köri elnöknek közbelépése folytán megszűntek.

Általában érdekes a társulatnak 1846-ik évi fenlevő évkönyve, mely szerint ezen évben a társulatnak 129 tagja volt és pedig névszerint a következők: Ast Vilma, Ballun Lujza, Fratricsevics Erzsébet, Grosschmid Lujza, Latinovics Amália, Pál Mária, Peidlhauser Jozefa, Putnik Kornélia, Sztrilich Mária, Tomasics Etelka; — Ambrozovits Alajos, Aradszky Lázár, Ast Ferdinand, körí jegyző, Athanászovics János, Athanászovics Miklós, Athanászovics Trifon, Auth Ferdinand, Balásch János, Ballun Márton, Ballun Pál, gróf Barth Károly, Bikár Vazul, Buday József, Büttner Antal, Bydeskuty Lajos, Czintula Antal, Daray János, Dedics György, Demerácz Imre, Dévay Imre, Dreher Mihály, Doich Lázár, Dudvarzky Márk, Enyeter Frigyes, Elsaszer Ferenc, Fejér János, Fiescher Ignác, Fiescher Ottó, Fontányi Alajos, Fratricsevics János, Fratricsevics Péter, Fratricsevics Ferenc, Fratricsevics Sándor, Fricser Ferenc, Garay Ferenc, Gergelyi Mihály, Gertinger Adolf, Gifeller Károly, Griesch Miklós, Gottlieb Márton, Grosschmid Ferenc, Grosschmid Gábor, Grosschmid István, Gruber János, Gyuracsakay Pál, körí pénztárnok, Hauke Béla, Hauke Ignác, Henrich Pál, körí ügyvéd, Hofmann Mihály, ifj. Hofman Mihály, Horváth Péter, Jokschnan József, Karacsny Lipót, Katona Lajos, Kelle Ernest, Kerekes Sándor,

Kirilovics Péter, Klein József, Knézy Antal, Koczik Pál, Koczár Mihály, Konyovics Dávid, Konyovics Péter, Kosztics Mihály, Kovácsévics György, Kovácsics Agoston, Kovácsics Gyula, Kovácsics Vladimir, Kovács István, Kulunesics Antal, Lakner Vince, Lallosevics István, Latinovits György, idősb Latinovits Károly, körí elnök, Latinovits Vince, Latkóczy Erasmus, Lázics Uros, Leovics Gedeon, Leovics Miklós, Mandics Márk, Markovics Antal, Mártonfi Károly, Matyasovszky László, Meez Ferenc, Medianszky Sándor, Mérey Fábán, Mihajlovics Sándor, Milanesz Volfgang, Milovanovics Izidor, Milovanovics Vazul, körí könyvtárnok, Möricz László, Möricz Mihály, Mrazovics Jakab, Olgay Zsigmond, Oravecz Mária, Peidlhauser István, Petrovics Emil, Petrovics György, Piukovics Agoston, Putnik Béla, körí igazgató, Rakittievics Miksa, Razovics András, Rehák Keresztély, Rehák Lukács, Sandbauer József, Schneidhoffer József, Simonovics Elek, Simitis Uros, Staudacher János, Szalay Antal, Sztrilich András, Sztrilich Gyula, Sztrilich István, Sztrilich Tamás, Sztrilich Tóbiás, Tóth Károly, Tunner Ferenc, Turiák János, Veindl József, Veszelovszky Illés, Virter Antal, Virter Ferenc, Vojnics Lukács, Volf Mihály, Vurmb Ferenc, Zákó István, Zákó Péter, Zsivánovics Samu, Zsulyevics Dömjén.

Mi a körnek eredetileg kitűzött rendeltetését és szellemi működését illeti, leghatározottabban jellemzi azt az 1846-ik évi alapszabályok 2-ik §-a, mely így hangzik:

„Irány.”

Ezen társulat a lelki kiképződés, és azt feltételező tudományos ösméretnek megszerzése, s illetőleg nevelésének alapszabályából keletkező, fő célja kizárólag abban pontusul öszve, hogy tehetsége szerinti tagjainak mind azon eszközöket, és módokat megkönnyítse, s megszerezze, melyek a lelki kiképződés, és tudományokbani gyarapodáshoz bizton vezetnek, ezen célját pedig leginkább akként véli megközelíthetőnek, ha tagjait mindenféle hasznos, és kellemes olvasmányból részesítvén, előttük nem csak a politikai, és szépirodalmi lapokat ellentétes működésben kitarja, de az egyesületnek koronként növekedő pénz erejéhez képest őket a tudomány, és művészet minden ágából megszerzendő legújabb, legjelesebb, és legkorszerűbb elmeszüleményekkel úgyint: folyó iratok, és könyvekkel lehetőség megösméretti; azonban noha az egyesület eme kitűzött célját semmi melléknézeteknek alárendelni, vagy annak kivételét egyéni érdekek, és befolyástól feltételezni teljességgel nem akarja, hanem az általános szellemi előmenetelt legszélesebb alapjaira építeni igyekszik; mind a mellett tekintvén a honpolgári éber igényeket, kedves kötelességének nyilvánítja, ezen célja elérésében a nemzeti irányt a többiek felett mindenkor szem előtt tartva lebetőleg kiemelni, szilárdítani, és biztosítani.”

Kétségtelen, hogy a kör ezen irányt egész a 70-es évek végéig hiven megtartotta. A mindig szaporodó napilapok és folyóiratok nemcsak tartotta, de szorgalmasan olvasta is, sőt ezzel sem érte be, de egy mindig szaporodó könyvtárt szerzett be, melynek műveit a tagok szorgalmasan olvasták. Könyvtárnokok voltak egymás után Buday József, Tárcay Mór és Kleiner Adolf. De nemcsak a közművelődési téren, hanem a társadalom vezetésében is jelentékeny részt vett a kör egész a 80-as évekig. Számos táncestélyt, közvacsorát és egyéb táncmulatságot rendezett.

Azonban köztudomású dolog, hogy a kör intézménye az utolsó időben főleg az elfoglalt új helyiségben mindinkább változott és lemondva a társadalombani vezetésről, szereplését ez irányban a többi ilyenmű intézetekkel nem csak megosztotta, de végre mindinkább magány társadalmi jellegű öltött. Legelső jele volt ennek a könyvtár felhagyása, melyet Mártonfi Károly akkori elnök közbenjárása folytán a társulat 1888-ik évben mintegy 1000 kötettel Zombor város könyvtárának ajándékozott, ugyannyira, hogy ezáltal a magyar olvasókör közléte csak a néha-néha tartott közvacsorákon és a legutóbbi időben berendezett tekepályán nyilvánult és a valóságban a körnek egész működése az egymásközti társalgásra, ugy a lapok olvasására, szórakozásra pedig csak kártyázás és dohányzásra szorított. Ezután szűnt meg a magyar olvasókör az összes városi értelmiségnek központja lenni, mert az előbb németes, de mindinkább magyarosodó polgárság, valamint a szerbek intelligenciája az általuk alakított társulatokban különválva sikeresebben folytatja a társadalmi életet.

Grosschmid Gábor.

A nagy nap előtt.

Nem a husvétii ünnepek jelentőségéről óhajtok értekezni, hiszen azt minden jó keresztény szülő már akkor kezdi csepegtetni magzatának szívébe, mihelyt a jai az első tata, mama szót kimonadják. A felnőttek a Megváltó feltámadását jelző ünnep jelentőségével tisztában vannak, az irástudatlan serdülők részére pedig irnom, célja tévesztett fáradság lenne.

Egy pár sorban kívánok megemlékezni azon nagy napról, mely a Zomborban lakó összes közszolgálatban állók anyagi érdekeit igen közelről érinti, — értem ezen nagy nap alatt április 18-át, mely napon a közszolgálat napszámosságait a vármegyei nagytérmebe szolítja a közös érdek. Mely napon a költő, az író, a tudós, a bölcsész mind leszáll a magasabb virányos régiókból a föld göröngyös, poros útjára, hogy az életnek egy igen prózái, de legszükségesebb kérdésével, az élelemzésnek mily uton és módon lehet ocsóvá tételle kérdésével foglalkozzék.

Sajátságos rendelkezése a természetnek, hogy a lelket elválatlan szoros kapcsolatba hozta a testtel, jóllehet mindkettőnek más-más a hivatása. A különbség közöttük ég és föld, de ennek dacára egymás nélkül meg nem lehetnek.

A költő, az író, ezek az ábrándvilág nagymesterei, a külvilágot alig figyelembe vevő lélekbuvár, a bölcsész, a társadalmi rend fenntartásának nehéz feladata helyes megoldásán fáradozó tudós, mindannyian leszállanak a magasságból, ha ikertestvértük, a felemelkedni nem tudó, a föld vonzásának tanát lépten nyomon hirdető test, meghúzza a delet.

Még sajtáságosabb és indokolatlan a társadalomban divó azon fonák eljárás, hogy embertársunkat anyagi jóléte és nem szellemi tehetsége után mérlegeljük. A

gazdag disznókereskedőnek keresztvonása több értékkel bír, a szerény körülmények között élő kodifikátor teljes nevéllírásánál. — A szellemi tőkékül szerény kamataiból élők, még ha megmérhetetlen ilyen tőke felett rendelkeznek is, a piederstál bármily magas fokán álljanak, kénytelenek tudomást szerezni arról, hogy a szellem az anyag rajba.

A társadalom szolgálatában álló szellemi munkások azon rendelkezési jogtól is elzárják, hogy szellemi tőkékül kamatait az alakuló gazdasági viszonyokhoz alkalmazhassák. — Mig a földmives, iparos, kereskedő, ügyvéd stbi az adás-vétel egyik leglényegesebb kellékét, a vételért a szükséghez és a körülményekhez képest szabhatják meg, saját fáradságuk gyümölcsét belátásukhoz képest értékesíthetik, a fizetéses tisztviselő előtt az áthárítás theoriája ösmeretlen valami; legfellebb magamagával szemben érvényesítheti azt. Ezt az eljárást így fejezhetjük ki: Az idén rossz idő járt a gazdaságra, tehát ezután hetenként nem kétszer, hanem négyszer eszünk krumplit héjába, ha lesz. — Ugyanezen esetben a termelő így beszél: Az idén kevés termett, azért az ára nem 2 frt, hanem 4 frt. — Az iparos azt mondja: Ne kívánja az ur a tavalyi árban, mikor az élelem 20% áremelkedést mutat.

Nem azért mondom el ezeket önöknek tisztelt kártársak, mintha feltételezném, hogy erről nincsen tudomásuk és bő tapasztalatuk, az sem a célo, hogy ünnepi ájtatosságukban, mikor a lelkiekkkel, a mennyiekkkel foglalkoznak, a rideg valóra emlékeztessen, csak azon célzattal írom ezen sorokat, hogy elolvasva azokat, a helyzet felett gondolkozzanak és az értekezleten jól megfontolt és átgondolt határozattal jelenjenek meg.

En hajlandó vagyok nem pusztán a véletlennek tulajdonítani azon körülményt, hogy értekezletünk napja összeesik a megváltó feltámadását ünneplő nagy nappal.

A cél üdvös volta, a sikerben vetett megingatlan bizalmam és a tisztviselőnek alig elviselhető anyagi helyzetén való lendítési vágy, az optimizmust oly fokra emelte bennem, hogy a két nap jelentősége közt összefüggést, hasonlatosságot keresek.

E napon fel kell, hogy támadjon minden tisztviselőben az önön maga iránti kötelesség nemes érzete, s ebből kifolyólag meg kell születnie azon elhatározásnak, hogy általánosan tarthatatlannak elősmert anyagi és társadalmi helyzetén változtatni akar. Tenni fogja azt saját erejéből, szellemi tőkének és politikai tehetségének egyesítése és kalmár szellemi érvényesítése által. — Meg kell, hogy szüntesse eddigi inpraktikusnak bizonyult azon eljárását, hogy anyagi helyzetének javulását csupán szellemi szolgálatának nagyobb mérvbeni megjutalmazásától, az óhajtott fizetésemeléstől várja.

Kikell mondania a jelszót: a gyors javítást igénylő baj társulási uton orvoslandó. Meg kell kezdenie a saját lábán járást és a sült galamb históriáját a gyermek világ dajka meséinek tárházába, a hová való, kell utasítania. — Fenntartás nélkül kell elfogadnia ama közmondás igazságát: „Segíts magadon, az Isten is megsegít.”

Ha azt tesszük, és elhatározásunk nem szalmaláng lesz, hanem kifejezése ama komoly törekvésnek, a melyet elérni célul tűztünk ki, ugy ezen nap sok részben lézen reánk néve a megváltás napja.

Elhatározásában senkit se gátoljon a kezdet nehézségétől való félelem. A cél üdvös és érdekeinket előmozdító, tőlünk függ, hogy a kivétel az óhajtott sikert eredményezze.

A cukor, kávé, fűszer, gyarmataruk, liszt, egyszóval a háztartás szükségletét képező azon cikkek, a melyeknek eltartása és kezelése természeti nehézségekbe nem ütközik, sem beszerzése sem raktározás és elárusítás szempontjából aggodalomra nem adnak okot. Tekintve, hogy a legtöbb családban a kenyérsütés házilag — és csak részben a sütőde igényberételével — eszközöltetik és ily módon minden család előállíthatja kenyérszükségletét, a háztartásban fontos szerepet játszó eme fogyasztási cikk az egylet raktárából liszt alakjában szintén nehézség nélkül lesz megszerzhető.

Egyedül a buskérésnek helyes és a kitűzött célnak (t. i. jutányos áron leendő megszerzése) megfelelő módni megoldása az, a mely egyelőre nagy nehézségekbe, némelyek szerint legyőzhetetlen akadályokba ütközi látszik. — Meg vagyok győződve, hogy szilárd akarat, a kérdés komoly tanulmányozása és a szükség kezünkbe fogja adni az eszközöket, a melyek alapján ezen háztartásunk nélkülözhetetlen és legfőbb kellékét képező fogyasztási cikket is az ezidő szerintnél kedvezőbb árban fogjuk beszerzezhetni.

Mindenesetre az egylet oda fog törekedni, hogy ha ezen fogyasztási cikknél árkedvezményt egyelőre nem érhetne is el, a jó minőséget és a teljes mértéket a tagok részére biztosítsa, a mi %-ba kiszámítva szintén helyet foglalhatna a megtakarítás számlájában.

En ezen fogyasztási cikkre néve ugy vélekedem, hogy ha, a mire teljes bizottsággal számított — az egyletnek csak 200, egyenként 30 frt betétet aláíró tagja is lesz, a sikerre való biztos kilátással irhat ki pályázatot bus szállításra.

A pályázat feltételei volnának:

a) A szállító kötelezi magát bizott marhát vágni, borju-, bárany-, ürü- és disznóhust tartani.

b) Kötelezi magát a húst a szerződésben megállapított ár mellett a szerződés életbe léptétől számított félév, esetleg a megállapodás szerinti idő lejártáig kiszolgáltatni.

c) Kötelezi magát, netáni árfelemelési szándékát az egyletnek a szerződési idő lejártá előtt 30 nappal írásban bejelenti. Ezen határidőn belüli bejelentés elmulasztása a szerződésben kitett időtartamnak megfelelő további időre szóló kötelezettséget von maga után.

d) Ha a szerződés I-od, II-od, III-ad rendű husminőséget állapít meg, ami a szerződésben megfelelő körülírást nyerne, kötelezi magát a kikötött bírság terhe alatt a megrendelt minőségű húst adni.

e) A teljes mérték kiadását a törvény büntetés terhe alatt rendeli. Az egylet ezt szigorúan ellenőrzi, valamint a hus minőségét is, mívegből a húst vásárló tag jogosítva van a húst az egylet üzletében mindkét irányban vizsgálat alá venni és az egylet igazgatósága köteles lesz az eredményhez képest eljárni.

f) Ezzel szemben az egylet kötelezi tagjait huszükségletük kielégítése céljából a szerződő mészárosokhoz utasítani.

g) A tagok által netán élvezett hitelért az egylet felelősséget, kezességet nem vállal ugyan, azonban a mennyiben a követelés peressé válna, a mészáros kivánságára, ha az egylet más erkölcsi kényszerrel célt nem érne, a késedelmes egyleti tag ellen a mészáros érdekét az egylet tisztí ügyésze köteles a bíróság előtt megvédeni.

h) Az esetre, ha a szerződő mészáros a feltételeknek meg nem felel, ha akár a mérték, akár a minőség hiánya miatt 3-szor bírság alkalmaztatott, avagy ha más mészáros jutányosabb ajánlatot tesz, az egylet a szerződést felbonthatja és pedig első esetben a harmadik bírság alkalmazása napján, az utolsó esetben pedig 30 napi írásban közlendő felmondással a szerződésben jelzett lejáratú napon.

Ilyen esetleg a szerződési viszonyoknak megfelelőbb feltételek mellett husszükségletüknek előnyös módoni beszerzését is biztosíthatónak tartom.

Szükségesnek tartottam ezen kérdéssel bővebben foglalkozni azért, hogy az értekezlet előtt az érdekeltek önnön magukkal e tekintetben is megállapodásra jutván, praktikus indítványt terjeszthessenek az értekezlet elé.

Óhajom, hogy az értekezlet lehetőleg rövid, mindazonáltal a célt biztosító eszmecsere után a már ismert irányban teendő indítványomat elfogadják, az összeállított alapszabályok tervezetét megengedje, azokat tárgyalás alá vegye. — Ejtse módját, hogy a tagsági aláírás már az értekezleten megtörténhessék, s ha az idő engedi az értekezlet alakuló gyűléssé változván ez érdeben intézkedhessék.

Tisztelt kartársak, „az egylet kitzött üdvös céljára való tekintettel” érdekeinket előmozdító szándékkal hív meg öméltósága Sándor Béla főispán ur az értekezletre. — Ha a meghívó vétele előtt volt is valamely ketyünk akár a felvetett eszme életrevalósága, akár a kivitel lehetősége iránt, megkellett hogy szüntesse azt a meghívóban nyújtott biztosíték. Igyekezünk, hogy öméltóságának irányunkban újban tanusított hálára kötelező jóindulatára saját jól felfogott érdektünkben érdemessé tegyük magunkat.

A vizontlátásra az értekezleten, melyet hogy az ügy fontosságához mért ünnepies szellem lengjen át, úgy hiszem mindnyájan óhajtuk.

Zombor, 1892. év április 14. én.

Ribiczey Ádám,

u. kir. pénzügyigazgatói helyettes.

A fogyasztási egyletről.

Akárhogy vesszük, bizony kemény fába vágtuk a fejszénket a tisztviselők fogyasztási egyesületének tervezett megalakításával s helyén van az a jelszó: „tájékozottasságunkat”, mely alatt Ribiczey pénzügyig. helyettes ur, a „Bácska” ez évi 28. számában a létesítendő egylet alaprajzát megismertette.

Ha csak arról volna szó, hogy megfelelő szervezettel egylet alakíttassék, minthogy új egyletek hazánkban évente százával keletkeznek, s az egylet-alakítás technikája többé-kevésbé közismertű, hát ebben semmi különös nehézség nem rejlenék. Ámde esetünkben nem pusztán erről, hanem gazdasági érdekek kielégítése képezi a feladat súlyát, s ehhez a gazdasági ismeretek oly foka szükségeltetik, melyet — véleményem szerint — csak végtelen óvatosság a kivitelben pótolhat.

Az említettem alaprajz a létesítendő egyletet teljes kifejlődésében tünteti elő, feltüntetni amint zavartalan működésében, simán beleilleszkedve városunk gazdasági viszonyaiba, mint befejezett fejlemény előnyeit árasztja. Nincsen számbavéve, hogy működése egyes gazdaságilag jogosultságot szerzett érdekeket sérthet, hogy ép ez okból működése akadályokba ütközhetik s nehézségekkel járhat, melyek egy alapjában gyöngye szervezetre támadván, egyletünket rövidebb-hosszabb idő alatt megbuktathatják, mint ahogy megbuktattak nem egy hasonló egyletet széles ez országban.

Nem szeretem az illúziókat általában, nem gazdasági téren különösen, lassan szeretnék haladni s e lassu haladásban is végtelen óvatossággal. Üzletemberek nem vagyunk s ami tapasztalása van ily dolgokban egyik vagy másik tisztársunknak, az végre is nem az üzletember routine-saja, hanem hallomásból szerzett ismeret és az illetőnek saját jóakarata és egyébként egyéni tulajdonságaiba vetett önbizalma. Gyöngye alap biz' ez arra, hogy ezen, a város gazdasági életébe, egyesek érdek-

körébe mélyen belenyúló egyletünk biztosan fennállhasson, sőt egyes támadásoknak is ellentállhasson.

Ez az észjárás vezet arra, hogy aggályaimat jó eleve kifejezzem. Megjegyzéseimet dióhéjba szoritom, számot tartva arra, hogy lesz alkalom azokat élő szóval bővebben is előadnom.

A városok társadalmi és gazdasági jellege — az állandó természeti tényezőktől elvonatkoztatva — hamar megváltozik, vagy legalább módosul. Zombor városának a jellege sem több az, ami volt ezelőtt három évvel. Mások is fognak emlékezni arra, hogy midőn a kir. pénzügyigazgatóság szervezők ide kerültünk, aránylag olcsó lakásokat és még olcsóbb piacot találtunk itt. Azóta a viszonyok nagyon, de nagyon megváltoztak. A kereslet és a kínálat a fogyasztóra nézve bizonyos kényszerhelyzeteket teremtettek, melyeket a kínálat a lehetőségig kizsákmányolni igyekezett, a kereslet pedig azoknak áldozatul esett. Ez jelzi a változás természetét és ez okozza, hogy városunkban a tisztviselők, mint túlnyomóan majdnem kizárólag fogyasztók, a város összjellegét is megváltoztató gazdasági tényezőkké lettek. Nagyon is azokká lettek s, mert a fejlődés rovására egyoldalú volt, ideje, hogy annak hatásait elhárítani és ellensúlyozni igyekezzünk. Ez véleményem szerint a létesítendő egyesület elméleti kiinduló pontja.

De ekként kiindulva, nyomban stációt kell tartanom annak a kérdésnek a megfontolásánál, vajjon egy csapásra megváltoztatható-e az évek óta, a gazdasági tényezők kölcsönös hatásából kifejlődött mostani helyzet. Szerintem nem. A fogyasztási egylet által sok érdek lesz sérteve. Gazdasági téren semmiféle hazafias és egyébkénti szólásokkal való cirógatás nem használ. A nagy szót itt a konkurrenciá viszi s ha az gyenge ellenféllel áll szemben, bizony nincs az az áldozat, amelyet végcéljának meghezni vonakodnék. Én nem tudok oly fogyasztási egyletet képzelni, mely detail-kereskedésre berendezve, a verseny ily támadásának, a mi viszonyaink között ellentállani tudjon.

Egy másik nagy bajt látok abban, ha a fogyasztási egylet detail-kereskedéssé válik. Ezt annál veszélyesebbnek tartom, minél tájékozatlanabban fogunk hozzá s minél nagyobb befektetést eszközölünk. E tekintetben a vásárló közönség minden szeszélyét kibívjuk és annak tesszük ki magunkat, hogy készleteink nyakunkon maradnak. A fogyasztási egyesületnek pedig nem szabad veszteséget szenvednie, mert hisz nyereséget nem akar.

A harmadik a mitől félek, a nagy regie-kiadás. Nem azoktól az összegektől félek, a melyeket Ribiczey ur cikkében elősorol, hanem félek a regietől általában, a mint az üzleti alapra berendezett egyleteknél jelentkezni szokott. Kezdetben az előirányzat mérsékelt, a zárszámadás azután az előirányzatot valamivel meghaladja, de már jelzi, hogy a következő évben elkerülhetlen a magasabb praelimináré s így tovább, úgy hogy néhány év alatt a tényleges kiadás mellett eltörpül az az összeg, mely az első évben előirányozva volt. A tapasztalás szerint a regie-kiadás apasztható magánüzletembereknél, kik saját gazdasági egyéniségüket életrevalóságukhoz képest értékesítik, de fokról-fokra növekszik közintézeteknél, melyeknél ez a momentum számba nem jöhet.

Folytathatnám a nehézségek elősorolását, de mert a főbbeket már felhoztam, a többiekre kár volna túl nagy súlyt fektetni, annál inkább, mert ha az eszme a megérdemelt lelkesedéssel felkarolatik, ezen nehézségek egyik részét elhárítani, a többit pedig mitigálni lehet.

A felhozott nehézségek elkerülése érdekében nem tudok más módot ajánlani, mint a végtelenségig menő óvatosságot. A kiinduló pont legyen a fogyasztási szerepek legrövidebb formája: az előjegyzéshez mért tömeges megrendelés, a mint az — ha jól tudom — a vármegyei gazdasági egyesület mellett máris fennáll. Ennek a haszna a tagokra nézve elég nagy, a kockázat pedig az egyletre nézve semmi. Ez nem fog merev ellentéteket felidézni a gazdasági faktorok között, el lesz kerülhető a zatócskodással járó minden veszélyesség, kár és kockázat és megszabadul az egylet attól az ijesztő kísértettől, melynek az a neve, hogy regie.

Ezen az alapon megerősödvé az egyesület erejéhez, a szükséglethez és a felhatalomhoz mérten szép lassan tovább haladhat a pénzügyig. helyettes ur által vázolt célok elérésében. De mindig óvatosan, mindig kerülve az érdekek összétűkzését és tisztelve a gazdasági törvényeket, melyek hiszen létalapját képezik.

Végre is nem eszményi célokról, hanem az anyagi élet mindennapi szükségleteiről van itt szó. S mert erről van szó, nem elég a lelkesedés, hanem kell hozzá számítás is. S mi a számítás óvatosság nélkül? Önértékelés...

Bárczi Iván,

k. pénzügyi fogalmazó.

A magyar nyelv érdekében.

Magyar egyesület alakult nemrég a fővárosban, a melynek élje Budapestet megmagyarosítani s a mely csak a napokban fordult a vidéki sajtó útján a vidék közönségéhez is erkölcsi támogatásért.

Mindenesetre elég szomorú jelenség, az, hogy ilyen egyesületeknek egyáltalán szükségét is éreztük, de tényleg ugy van: nagy szükség van az ilyenekre, a társadalmi viszonyok követelik azokat. Hosszú történeti fejlődésnek eredménye a mai társadalmunk, mely fejlődésnek folyamán a nemzeti nyelv és a nemzeti szellem az erős idegen elemekkel megküzdési nem volt képes. És amikor a társadalmat alkotó tényezők már erősen összeforrtak

is a magyar elemmel, mindegyik megtartani iparkodott a saját eredeti erkölcsait, szokásait és a mi fő: a nyelvét. Társadalmat iparkodtak alkotni a társadalomban. Elszigeteltségüket biztosítani óhajtották, mert a saját speciális politikai törekvéseiket (mint pl. a pánszlávizmus) csakis ily uton vélték elérhetőnek és az elszigeteltség egyik legerősebb eszköze a nyelv. Ez az, amivel teljesen és a legbiztosabban elzárják magukat a társadalom magyar zömétől.

Örvendetes jelenség az utóbbi évtizedekben, hogy az elszigeteltség lanyhul és a magyar nyelvtől való idegenkedés is szűnőfélben van. A széthúzó elemek belátják lassan lassan, hogy bűnös és oktalan munkát végeznek, amikor az egységes állameszme ellen folytatnak harcot és részben átengedik magukat most már a viszonyok természetes és egészséges folyásának.

Csak hogy az általuk egyszerű elhíntett maguk meg van a maga hajtása: a dudva, a paraj ki nem pusztul egyhamar. És az átalakulás nem megy egykönnyen. Mesterségesen elő nem idézhető az, csupán könnyíthető, csupán az átalakulás útja egyengethető. Sőt itt-ott nagyobb akadályokkal is kell megküzdenni, mert az ellenállás a természetes társadalmi átalakulás és egységesítés ellenében is szilárd némely helyen.

Szükségünk van az olyan tényezőkre, a melyek a társadalmat elősegítik munkájában és amely szomorú jelenség, hogy egyáltalán szükségét éreztük az ilyen tényezők alakulásának, épp oly örvendetes az, hogy a nemzet polgársága mégis iparkodik elősegíteni maga is a különben szerves folyamatot.

Egészen természetes folyamatnak tartjuk a nemzet idegen elemeiben terjedő magyarosodást, a mely — mint említettük — az utóbbi évtizedek alatt rohamosan terjed; mert hiszen a nemzet zöme, többsége és a társadalom leglényegesebb s uralkodó rétege a kedvezőtlen történelmi alakulások dacára is a magyarság maradt. De örvendetes jelenségnek tartjuk másrészt azt, hogy az uralkodó társadalmi elem sem nézi tétlenül magának a társadalomnak asszimiláló munkáját, hanem iparkodik saját maga is elősegíteni azt.

Rajtunk, polgárokon mulik legnagyobb részét az, hogy a magyarosodás intenzívebb legyen. Maga a társadalom megtesz — amint tapasztalhatjuk — minden tőle telhető ennek eredményét már is láthatjuk az ország minden vidékén, ahová munkálkodását kiterjesztette. De a mi feladatunk ennek a munkának elősegítése és meghusításának megakadályozása. Mert az az idegen ajku gyermek pl. ha kikerül az iskolából és hazamegy az apai földet művelni, vagy akár a kisiparnak lesz munkása, sokszor megint csak oly körbe jut, ahol az iskolában tanult magyar szót elfelejti. És itt az iskola munkája kárba vesztett.

Tennünk kell tehát künn az életben arról, hogy ez ne történjék meg és akkor az iskola munkája már a második, mondjuk: a harmadik generációban teljes lesz, a magyar nyelv mindenütt hallatszik. Mi, a kik beszéljük a magyar nyelvet, a kik méltó büszkeséggel magyaroknak valljuk magunkat, mi adjunk alkalmat az olyanoknak, a kik megtanulta valamiképp a nemzet nyelvét, de használni azt a körülményei nem engedik, legyen neki is módja, sőt rá is legyen utalva beszélni azt gyakrabban.

Ezt kívánja a nemrégiben alakult magyar egyesület is a közönségtől s ezt fogadta meg az egyesületnek több ezerre menő tagja.

Kicsiségnek látszik ugyan az egész, de ha jól megfontoljuk ennek a sok kicsiségnek a súlyát, hát mégis nagyon fűvösnek találjuk azt. Mert — amint mondtuk — ébren tartjuk a magyar szót abban, aki azt elsajátította annyira mennyire, s ennek folytán az ilyen gyakorlat után megerősödik benne, sőt megszereti azt; aki meg nem bírja e nyelvet egyáltalán, azt rászoritjuk ezzel arra, hogy tanulja is meg, ha magyar kenyéren akar élni és a magyar törvény oltalmában akar részesülni.

És miben áll ez a kicsiségnek látszó eszköz? Pár szóban sorolja föl a magyar egyesület főlhívása: hogy beszéljük a mi nyelvünket azokkal a polgárokkal is, akik szivesebben hajlanak az idegen szó felé és ne lépünk érintkezésbe az olyanokkal, akik nyelvünket nem akarja beszélni. Ez az eljárás ugyszólván egyedül a német nyelv ellen irányul, de valójában ez az egyedüli idegen nyelv is az, amelyik leginkább grasszál az országban minden ok és alap nélkül s a melyeknek használatával sokszor sértik is nemzeti önértékünket.

Kezdtük kicsiségen a munkát s a sok kicsiségnek évek multával már látni fogjuk szép eredményét. Azt mondja a főlhívás, hogy csak oly hazai iparosnál rendeljünk, avagy vásároljunk, akinek cége és üzletvezetősége magyar: olyan vendéglőkbe járjunk csak, ahol a kiszolgálás magyar és ami fő: ne olvassuk és ne partoljunk a német sajtót, mint amely a német szó és a német szellem táplálója az országban. Szóval kényszerítsük rá a magyar haza nyelvének beszélésére azokat, akik az áldott magyar földön élnek, magyar kenyéren táplálkoznak, a magyar törvények oltalma alá helyezkednek és mégis idegeneknek mindattól, ami a magyar szellem megnyilatkozása.

Az általános tapasztalás szerint a magyar tulságos udvariasságból inkább megtanulja az idegen nyelvet, hogy az idegen nyelvvel beszélhessen s ne fárasza őt a mi nyelvünk törésével. Nos hát ez udvariasság még csak nem is méltányos, ez határozottan helytelen.

Fogadjuk meg a budapesti magyar egyesület figyelemzetését s helyes szigorral járjunk el azokkal szemben, akik csupa félszeregből idegenkednek a magyar nyelvtől, mutassuk meg, hogy csakugyan a magyar nyelv az uralkodó társadalmi osztály nyelve és ennek a nyelvnek a jogát nem engedjük.

Szóval mi, a társadalom egyes tagjai, szintén segítsük elő azt a munkát, amelyet a nagy társadalom a maga egészében is végez. Ezt követeli a saját nemzetünk, és a saját hazánk érdeke.

Az árvamegyei inségügyi bizottság működéséről.

Árvamegyei inségügyi bizottságának elnöke részletes kimutatást küldött lapunkhoz az eddig befolyt adományok felől. Eszerint e hó 5 ig a pénztárba befolyt 121.345 frt 80 kr, ebből kiadott e napig 38.716 frt 70 kr s így a pénztárba volt tényleg apr. 5-én 82.629 frt 70 kr.

Érdekes adatokat mutatnak a természetbeli adományok.

A természetben befolyt könyvradományok f. évi ápril hó 1-ig tettek:

tengeriben	81331	kg.
babban	72803	"
gabonaművekben	59027	"
hívelyekben	3964	"
lisztben	28803	"
conservékben 100.000 adag és	363	"
zsiradékokban	2136	"
burgonyában	146247	"
Összesen	394674	"

ezenkívül 12227 kl. kenyér, 10 hordó káposzta, 1 hordó 100 kl. pálinka, 104 kis üveg cognac és 1699 kl. füstölt hús és hal.

A pénztár és éléskartár ily kedvező állása mellett — írja az inspektor bizottság elnöke — a segélyezés is minden irányban erélyesebben megindítható és bizonyára még nagyobb mértékben lett volna eszközölhető, ha az inspektor összeírásában tapasztalt hiányok pótlása újabb előmunkálatokat nem tesz vala szükségessé.

Mintha dus készlettünk szálla volna e nép szemében, oly magásra jöközsa kezdetben elég szerény igényeit, melyek a terménykiutalványozásban minden körülmények között a legnagyobb óvatosságot parancsolják.

Kiutalványozott és tettleg kiadott:

1. A „Központi terményraktár”-ból:

a) tengeri	366370	kg.
b) bab	150578	"
Összesen	516948	kg.
2. A „házi raktár”-ból:

a) tengeri	57223	kg.
b) bab	47384	"
c) hívelyek	1150	"
d) liszt	18472	"
e) burgonya	3700	"
f) zsiradék stb.	3700	"
g) kenyér	3060	"
Összesen	653637	kl.*

Készpénzbeli adományban az ins. bizottság legutóbbi gyűlésének határozata értelmében a tosztenai szt. Ferenc-rendiek és a tosztenai kir. kath. gymnasium tápintézete részesültek egyenként 300 frttal.

A tavasz beálltával segélyezési munkálataink egy új stádiumba léptek. Az éhínség sóhaja ugylászik elnémet; ma „vetőmag” a jelszó. Ezt beszerezni, idején rendelkezése helyére szállítani legfőbb feladatunk. — E tekintetben eddig a következő intézkedések történtek.

Tekintettel arra, hogy a földmívelésügyi miniszter ur ó excellentiája megyénk főispánjának szives közbenjárására nagyobb mennyiségű burgonyát és vetőárpat helyezett kölcsön gyanánt kiltatásba, az általam már korábban megindított megrendeléseket ismét visszavontam. Fajdalom azonban, hogy a miniszter ur csak 20 vagonon árpát és 10 vagon burgonyát bocsáthat rendelkezésünkre, a mi az eddigi előjegyzések szerint, ha azokat híveknek kellene tartanom, elégtelen.

Ezen aggodalom által indítva tehát a tárgyalásokat az orsz. Gazd. Egyesülettel ismét megindítottam s remélhető, hogy a vetőmag a mennyiben hiányoznék a „Mezőgazdák szövetségének” útján lesz beszerezhető.

Zabrá csak csekély előjegyzések történtek, mind a mellett 6 vagonnal ebből is rendeltem, és pedig 3 vagonnal Máramarosban, hárommal az orsz. magyar gazd. egyesület igazgatója Forster Géza ur szives közvetítésével a „Mezőgazdák szövetségének”-nél. Vajjon ez elegendő lesz-e nem tudom.

A szállítás és a központban való elraktározás nehézségére való tekintetből felhívtam intéztem a kir. károlyi állomás főnökéhez, nem volna-e hajlandó megfélemlő díjazás mellett, mint raktáros szolgálatunkba szegődni. Igénylő választást vettem. Azt hiszem, hogy ez nagy megnyugtató szolgálhat — a mennyiben azonban Mezőgazdaságunk 2000 mm. árpa máris utnak indított, ma holnap pedig a földmívelési miniszter ur által és a „Felebarát” egylet által felajánlott burgonya is megérkezik, alkalmas újabb intézkedések teendők, hogy az elszállítás fennakadás nélkül történjék.

Kubinyi Miklós,
biz. elnök.

Közgazdaság.

A méhészet érdekében. Az alábbi miniszteri körrendeletre felhívjuk az érdeklődők figyelmét: Hazánk méhészete szép és öröndetes fejlődésnek indult, és mindazáltal épen azoknál nem honosulhat meg, a kik azzal leginkább foglalkozhatnának. Szegényebb sorsú lelkészek, néptanítók, erdő- és gátörök ugyanis nem foghatnak az egyszerű méhészethez, mert nincsenek olyan helyzetben, hogy méhest tudnának rendezni. Azon célból tehát, hogy egyfelől a méhészet az országban nagyobb kiterjedést nyerjen és hogy másfelől a szegényebb sorsú honpolgárokon segítve legyen, az ország különböző vidékein méhészek államköltségen leendő felállítását és azok mindenyükének 10 méhkaptárral, egy darab mézpergetővel és a legszükségesebb méhészeti eszközökkel való berendezését határozta a m. kir. földmívelésügyi miniszter ur el. A miniszter ur egy-egy méhesnek felállításai és berendezési költségét 102 frt 05 kr. egysegű árban állapította meg. Ezen állami segélyt kamat nélküli kölcsönként szándékozza adományozni, tiz év alatt történendő visszafizetés kötelezettsége mellett; önként értve, hogy mintán az első és második évben jövedelemre számítani nem lehet, a kölcsön visszafizetése csak a harmadik évben venné kezdetét és így az egész kölcsön nyolc évre felosztva és évi 12 frt 76 krral számítva, az 1902-ik évben teljesen törleszve lenne. Mindazok tehát, a kik ezen állami segélyt igénybe akarják venni, eziránti folyamodványukat folyó évi április hó 13-ig Grand Miklós, országos méhészeti felügyelőnek (lakik Buziáson, Temes vármegyében) küldjék meg; megjegyezvén, hogy a néptanítók folyamodását a kir. tanfelügyelőségek lesznek hivatala az említett méhészeti felügyelőnek a megállapított határidőig beküldeni; ellenben a lelkészek, folyamodványukat minden közvetítés nélkül, egyenesen és közvetlenül a méhészeti felügyelőnek nyújthatják be. Milyest azután a folyamodványok a méhészeti felügyelő

részéről a nevezett miniszter urhoz felterjesztettek, ugyanis a szóban levő állami segély odaítélése tekintetében határozni, és egyszerűségi iránt is intézkedni fog, hogy mindazok, akik ilyen uton méhesnek jutnak birtokába, a méhészeti vándortanítók által a méhészet elméletébe és gyakorlatába alaposan bevezetessenek. Minthogy ezek szerint a segélynyújtásnál első sorban a lelkészek és néptanítók fognak tekintetbe vétetni, felhívom a kir. tanfelügyelőséget, hogy a földmívelésügyi miniszter urnak ezen üdvös szándékát megfelelő körözés által támogatni sziveskedjék. Budapest, 1892. évi március hó 21-én. Gróf Csáky s. k.

Utazási ösztöndíj ipariskolai szaktanítóknak. A szegedi kereskedelmi és iparkamara a nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur felhívása folytán pályázatot hirdet a miniszter ur által adományozandó néhány 300 és esetleg 600 frtos utazási ösztöndíjra. Az ösztöndíjra oly szakiskolai (tanműhelyi) szaktanítók illetve tanárok pályázhatnak, akik vagy már működtek valamely agyag-, fa- vagy fémipari szakiskolánál (ideértve a háziipari tanműhelyeket is, vagy a jövőben létesítendő ily intézetnél alkalmaztatni óhajtanak) s akik alkalmasak arra, hogy akár az ipari szakrajz, akár szaktárgyuk gyakorlati tanulmányozására külföldre küldessenek. A pályázók kötelesek elméleti és gyakorlati szaktanulmányaikat, eddigi munkáidéseiket a kérvényben részletesen előadni s okmányokkal igazolni. A kérvényben felszerelt pályázati kérvények a szegedi kereskedelmi és iparkamarához f. évi április 25-ig nyújtandók be. Szegeden, 1892. évi március hó 30-án. A szegedi kereskedelmi és iparkamara. Gál Ferenc s. k., elnök. Kulinyi Zsigmond s. k., titkár.

Selyemtenyésztésünk. Bezerédj Pál, az országos selyemtenyésztési miniszteri megbatalmazott, a selyemtenyésztésnek, e fontos közgazdasági ágának fejlődését hűen kitüntető jelentését az idén is nyilvánosságra bocsátotta. Statisztikai kimutatása, habár száraz számokban, de igen élénken mutatja azt az eredményt, melyet elérnie sikerült. A selyemipar meghonosítása érdekli annyira az egész ország lakosságát, hogy legalább főbb adatait röviden egybefoglalva ismertessük: 1879-ben az egész országban mintegy száz termelő család összesen 2507 kilogr. selyemgubót termelt csak, a mult 1891-ben már 72.118 család 1.082.446 kilogrammot, melynek csupán vételára fejében 1.082.078 forint fizetett ki az illető termelőknek. A jelenlegi orsz. selyemtenyésztési feltételőség fennállása, vagyis 1880. óta termeltetett összesen az egész országban 4.826.579 kgr. selyemgubó, a miért kifizettek 4.828.331 frtot. Ha megfigyeljük hazánk közgazdasági viszonyait s tekintjük egyfelől azt, hogy a kultura fejlődésével a növekedő igények kielégítésére az eddig létezett kereseti források többé nem elégségesek; másrészt, hogy a különféle elemi csapások, a fillozera pusztításai országzserte elapasztották a kereseti források némelyikét s ezért újabb kereseti forrásokra van szükség, annál öröndetesebbnek fog feltűnni a selyemtenyésztés terén ily rövid idő alatt elért siker, mely egy nem megvetendő új kereseti forrás megnyitását jelenti. A fennebb vázolt, aránylag kedvező siker jelzése mellett rámutat Bezerédj Pál arra is, hogy mi okozza több községben és vidéken a már előbb létezett nagyobb sikertől visszaesést. A tenyésztők egy része ugyanis nem méltatja kellőleg a saját javára adott utasításokat és az eperfaállomány sem elégséges a selyemtermelés számára. Az eperfaenyésztést tehát emelni kellene s hozzá még lelkiismeretesen gondolni. Szükséges volna az is, hogy az eperfaültetvényesek a tenyésztőknek a levelet szedni megengedjék.

Faiskolák statisztikája. Gróf Bethlen Gábor földmívelésügyi miniszter mult hó 29-én kelt 12706. sz. rendeletével vármegyénk közönségének a gyümölcsészet és egyáltalán a fatenyésztés terén tanított sikeres buzgólkodását elismerését és köszönetét fejezte ki. Szükségesnek látjuk itt a megye községeinek gyümölcsészetére vonatkozólag közölni a rendelkezésre álló adatokat, mint a melyek alapján jutott a törvényhatóság a miniszteri elismeréshez és köszönethez is. A községi faiskolák fejlesztése körül ugyanis a vármegye területén nagy haladás állapítható meg. A törvényhatóság területén van faiskolaköteles község 123; ezek közül faiskolája van 118 nak. A 118 község közül a faiskolai célnak meg nem felelő faiskola csak 7 van, a többi 111 község mind használható faiskolával bir. A 111 községből 22 községnek faiskolájában csak epercsemetek és fák vannak s egyáltalában a selyemtenyésztés fejlesztése végett a faiskolák mindenyüké nagy súlyt tekint az epercsemetek szaporítására; 11 oly faiskola van csupán, melyben csak alanyul szolgáló vad csemetek vannak, a többieknek mindnek van már meglehetősen száma nemes oltványa és egyes községek már évenként 500—1.700 darabot ki is adnak és pedig árverés útján, a midőn is egy egy fa 15—30 kron szokott nagyság- és kor szerint értékesíteni. A vármegye területén tavaly 15.742 drb szép magastörzű eperfa ingyen kiosztott és nagy részben az utak mellé kiültetett. Az egész vármegye területén a községi faiskolákban tavaly összesen található volt: a) vadgyümölcs-csemete 287.352 drb, b) nemesoltvány 81.302 drb, c) epercsemete és fa 406.642 drb, a legkisebb mennyiségű oltvány 60—80 drb volt egy faiskolában. Ily kisebb faiskola csak három van; a többinél az oltványok száma 200-tól 500-ig terjed, és olyanok is vannak, a melyeknek oltványai számban az ezret is felülhaladják. Legtöbb oltvánnyal bírnak a következő faiskolák:

a zentai	13,038	darab oltvánnyal
az ó-kanizsai	7,100	"
a mélykúti	6,550	"
a moholyi	5,854	"
a jankováci	5,033	"
a tiszaföldvári	5,000	"
a szántai	4,500	"
a szenttamási	4,070	"
a bresztováci	4,000	"
az ó-becsei	4,000	"
a temerini	3,780	"
a petrovszellői	3,705	"
a titeli	3,306	"
a gajdobrai	3,162	"

Ezen valóban kedvező eredményből két elvitázhatlan körülmény van beigazolva, t. i. az, hogy a törvényhatóság a faiskolákra vonatkozó szabályrendeletet erélylyel hajtja végre, továbbá az, hogy a járási faiskolai felügyelői intézmény útján az ellenőrzés sikeresen eszközölhető.

Gyorsvonat-jegyek a föltételes megállóhelyen. A m. kir. államvasutak igazgatósága közli hogy f. év május hó 1-től, azaz a nyári menetrend életbeléptetésétől kezdve a gyorsvonatok oly állomásokról vagy állomásokra, melyeken a gyorsvonatok csak föltételes állanak meg, csak akkor használhatók, ha legalább a távolsági vonalforgalom IV. vonalszakaszának megfelelő gyorsvonatu menetjegy váltatik, illetve az I. osztályban személyenkint legalább 2.40 frt, a II. osztályban pedig 2 frt fizetetik.

Aratógép-verseny. A szegedi kereskedelmi és iparkamara közli az érdekeltekkel a kereskedelemügyi miniszter ezen értesítését, hogy az orsz. gazdasági egyesület, a felső tiszavidéki gazdasági egyesülettel f. évi július hó 9-én és 10-én Nyiregyháza közvetlen közelében aratógép-versenyt fog rendezni. Ez a verseny különösen alkalmas arra, hogy a hazai kenderzsinegek gyakorlati kísérletek és tanulmányok által kipróbáltassanak, és így teljes mértékben megérdemli az érdekeltektől iparos körök figyelmét is. Akik a jelzett aratógép-versenyen gyártmányaikat bemutatni és azokkal kísérleteket tenni óhajtanak, sziveskedjenek ez irányban közvetlenül az országos magyar gazdasági egyesülethez fordulni.

A komlótermelés meghonosítása céljából a földmívelésügyi miniszter országos intézkedéseket szándékozik tenni és e célból felszólította a törvényhatóságokat, hogy hozzá jelentést tegyenek az iránt, mely vidékeken és mily kiterjedésben üzik hazánkban jelenleg a komlótermelést.

A bor szeszesítésére használt szesz italmérési adómentessége tárgyában a győri kereskedelmi kamara felterjesztést intézett a pénzügyminiszterhez, ki ennek következtében rendeletileg kimondotta, hogy a bor szeszesítéséhez használt szesz italmérési adótól mentes. Egyik beszedési körzettől a másikba a bor szeszesítése céljából átszállított szesz azonban italmérési adó alá esik.

A gabonaüzlet helyzete. Budapestről írják nekünk: Az időjárás folyton száraz és meleg, széllel vegyest. Az őszi vetések állása igen kedvező. Ugyanez áll a külföldről is. A hangulat a külföldi piacokon lanyha és az irányzat mindentűt csökkenő. A forgalom, mint-hogy a fogyasztók csak a legszükségesebbet veszik, csekély és vontatott és a spekuláció is egészen tétlen. A folytonos árhanatlanság és téren azután a lisztpiac helyzetének javulását is gátolja; ily körülmények között a malmok nagy veszteségre dolgoznak, raktáraik túl vannak halmozva s hogy a nagyobb bajt elkerüljék, üzemiüket beszüntetik. A korpaüzlet élénk.

Baromfi tenyésztőknek. Az állatkert régi jó nevű tyukasztában vérfelfrissítés céljából előrendű valódi tisztafajú, tenyésztőrzsek érkeztek a külföld legkiválóbb tenyésztőitől. Az igazgatóság már elfogad megrendeléseket fajbaromfi tojásokra, és kívánatra bérmentve küld árjegyzéket. Képes árjegyzék 50 krajárnak készpénzben vagy levéljegyekben leendő előleges beklüldése mellett szintén bérmentve küldetik meg a megrendelőknek. Bővebb felvilágosítást készséggel nyújt az igazgatóság.

Gölcseplés és az iparigazolvány. Egy fölmertelt eset alkalmával a földmívelésügyi miniszter a következő elvi határozatot hozta: (15.817/1892. sz.) „A mezőgazdasági termelés körébe tartozó cséplési munkák véghezvitelére az esetben sem szükséges iparigazolványt váltani, ha a cséplés üzletszerűen mások részére történik.”

A szőlővesszők szállítása. Vármegyénk területére nézve a fillozera elleni védekezés tekintetéből, egyelőre nincsen megengedve a szőlővesszők szabad szállítása. Addig is azonban, amíg ez kimondatik, hogy a szőlővesszők szállítása megkönnyítessék, felhatalmazta a földmívelésügyi miniszter a vármegye főszolgabíráit, hogy a szőlővesszők szállításához szükséges szállítási igazolványokat a járásuk azon községeibe szánt szőlővessző szállítványokra nézve, a melyek a bevitel ellen nem tiltakoztak, kiállíthassák. A rendezett tanácsú városokra nézve, ha azok a bevitel ellen nem tiltakoztak, a szállítási igazolványok ugyanily módon állíthatók ki. A vármegye alispánja szintén állíthat ki szállítási igazolványokat a vármegye egész területére, de szintén csak a bevitel ellen tiltakozó községek kivételével.

Vadcsesmetékre pályázat. A földmívelésügyi miniszter közli a következő pályázatot: A gyümölcsstermelés terjedésének egyik legnagyobb akadályát a beoltandó vadcsesmeték állandó hiánya és azoknak drága volta képezi; különösen a szilva alanyoknak teljes hiánya, illetve drágasága következtében a szilvatermés az országban már hanyatlásnak indult. Ezen általánososn érzett bajon segíteni óhajtván, az 1893. évre három állami díjat tűzött ki, és pedig: egy díjat 150 frttal, egy díjat 100 frttal és egy díjat 50 frttal, oly gazdasági tanítézet-, vincellér- és földmivesiskolai, valamint egyéb állami faiskolai kertészek és faiskola kezelők részére, akik az 1893. évi őszi bejelentési határidőre a legtöbb gyümölcs csemetét képesek magból nevelni. A pályázók közül azok fognak díjaztatni, kik egyáltalában az összes gyümölcs-nemekből legtöbb csemetét állítottak magból el. Két oly pályázó közül, kiknek egyenlő mennyiségű csemetéjük van, az fog előnyben részesülni, akinek az almán és kőrten kívül legtöbb cseresznye-, sajmeggy-, mandula- és diócsesmetéje lesz. A pályázók tartoznak egy éves csemetéiket a rendes hivatalos uton 1893. augusztus hó 31-ig bejelenteni. Gróf Bethlen s. k.

Naptár. Aprilis.

Havi és beti nap.	Katholikus naptár.	Protestáns naptár.	Görög-orosz naptár.
15 Pént.	Neszte vt.	Nagypéntek	3 Nikétás
16 Szom.	Kalliszt	Áron	4 György, Józs.
17 Vas.	B Husv. vas.	B Husv. vas.	5 D Husv. vas.
18 Hétfő.	Husv. hétfő	Husv. hétfő	6 Husv. hétfő
19 Kedd.	Tódor, Antón.	Hermogenes	7 Husv. kedd
20 Szer.	Gyöző, Ágnes	Szulpic	8 Heródiön
21 Csüt.	Anzelm hv.	Adolár	9 Euspychius
22 Pént.	Sótér és Kaj.	Sótér és Kaj.	10 Terentius

Felelős szerkesztő:
Dr. BALOGHY ERNŐ,
köz- és váltó-üggyvéd.

Laptulajdonos és kiadó
BITTERMANN NÁNDOR.

* Ezen összegben a Dell' Medies Antal ur és társai, továbbá a nagyüzemű polgárok által természetben kiosztott mintegy 2 1/2 vagonnyi elemi cikkek benn nem foglaltak.

NYILTTÉR.)

Apatinból történt elköltözésünk alkalmából, miután nagymérvű elfoglaltságunk a búcsúvételt lehetetlenné teszi, számos jóakaróink és ismerőseinknek ez uton fejezzük ki, több mint öt éven át irányunkban tanúsított jóindulatukért, őszinte hálánkat és köszönetünket, s minden mindnyájuknak meghatott szívvel mondunk „Isten veled“-et, még azon kérésünket vagyunk bátrak kockáztatni, hogy becses emlékökben ezentul is bennünket megtartani sziveskedjenek.

Apatin, 1892. évi ápril elején.

Dózsa Himér és neje.

*) Az e rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerk

HIRDETÉSEK.

Kőbányai palacksör eladás!

Van szerencsém e város és vidéke n. érd. közönségével tisztelettel tudatni, miszerint Zomborban, a főutcában, dr. Alföldy Gedeon ur házában levő

kőbányai söresarnokban valamint saját házában a **Bánát-külváros, Juhász-utcában 148. sz. a.**

kőbányai királyi palacksör

az I-só magyar részvény-társaság sörfőzdéjéből, nagyban és kicsinyben kapható.

Kiváló tisztelettel
Bikár M. Pál.

2-2

1886. szám.

kig. 1892.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh vármegye Gajdobra községében leköszönés folytán üresedésbe jött s évi 300 frt fizetéssel javadalmazott községi végrehajtói állásra ezennel pályázatot nyitok.

Felhivom ennél fogva a pályázni óhajtókat, hogy szabályszerűen felszerelt folyamodványukat **folyó évi ápril hó 26-ig** hozzám benyújtsák.

Palánkán, 1892. évi ápril hó 4-én.

Michailovits Kornél,
főszolgabíró.

Hirdetmény.

Van szerencsém e város és vidéke nagyérdemű közönségével tisztelettel tudatni, miszerint a

„KÉT FEKETE LÓHOZ“

cimzett vendéglőt Zomborban megvefem, s azt

1892. évi május hó 1-étől

saját cégem alatt továbbra is vezetem.

Hjánlom vendéglőmet az utazó közönség szives figyelme és pártfogósába.

Kiváló tisztelettel

Huck Ede,

4-1

vendéglős.

Eladó üzlet.

A bajai utcában a Kovacsics-féle házban levő vegyes kereskedés, mely dohány-árudával van egybekötve, szabad kézből jutányos áron eladó. Bővebb értesítést ad a tulajdonos

KONYOVITS MLADEN.

Tisztelettel van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint helyben, a **Szt.-György-téren, VUITS-féle ház, a nagy szerb templom átellenében**

„Concordia“

néven egy, a jelenkor minden igényeinek teljesen megfelelő

temetkezési vállalatot

létesítettünk.

A vállalat dusan felszerelt raktárt tart minden a kegyelet és gyász köréhez tartozó cikkekben, u. m. **érc- és fakoporsókat, selyem- és atlasz- szintugy szatén-szemfedőket, bársony fejpárnákat, gyertyákat, halotti öltözékeket** minden nagyságban, **művirágokat, sirkoszornukat** a legszebb kivitelben.

Mindenemű temetés rendezése a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig elvállaltatik.

Részletes díjjegyzék a vállalat helyiségében ingyen kapható.

Midőn sem költséget, sem fáradságot nem vettünk tekintetbe, hogy vállalatunkat minden igénynek megfelelően berendezzük, azon helyzetben vagyunk, hogy megbízásoknak mindenkor pontosan és lelkiismeretesen a legjutányosabb árak mellett megfelelni képesek vagyunk, s főtörekvésünk odairányul, hogy szolgálatainkért a n. é. közönség becses bizalmát kiérdemeljük.

Kiváló tisztelettel

Krizmanits és Bikár.

6-4

1932. szám.

kig. 1892.

Pályázat.

Ó-Becse községében ujonnan rendszeresített község orvosi állásra ezennel pályázatot nyitok és felhivom az ezen állást elnyerni óhajtókat, hogy az 1883. I. t. c. és az 1876. évi XIV. t. cikk értelmében képességüket és eddigi működésüket igazoló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket **folyó évi május hó 10-ig** benyújtsák.

Évi fizetés 600 frt; látogatási díj nappal 50 kr., éjjel 1 frt.

Ó-Becsen, 1892. ápril 10-én.

GOMBOS BÉLA,

főszolgabíró.

3-1

Irnok kerestetik.

Kernyaja községében egy szolid fiatal ember

irnoknak

azonnal alkalmazást nyer. Bővebb felvilágosítással szolgál Bittermann Nándor könyv- és könyvdatulajdonos.

3-3

1898. szám.

kig. 1892.

Árlejtési hirdetmény.

A rigyicai jegyzőilak felépítésére vonatkozó árlejtési feltételek Bács-Bodrogh vármegye alispáni hivatalának folyó évi ápril 5-én 8199. sz. alatt kelt határozatával jóváhagyván, az árlejtés megtartásának határidejéül **f. évi ápril hó 22-ik napjának d. e. 9 órája** Rigyica község-házához ezennel kitézetik.

Miről a vállalkozni óhajtók azzal értesítettek, hogy az árlejtés megkezdése előtt 700 frt készpénzt, vagy ennek megfelelő értékű óvadékképes értékpapírt, avagy takarékpénztári könyvecskét óvadékképpen letenni tartoznak.

Az árlejtési feltételek, valamint a jegyzőilak építésére vonatkozó egyéb műszaki okmányok, Rigyica község jegyzői hivatalánál betekintheők. Kelt Baján, 1892. évi ápril hó 9-én.

Latinovits Gyula,

főszolgabíró.

2-2

683. szám.

kig. 1892.

Pályázati hirdetmény.

Titel községében a községi rendőrorvezetői állás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettetik.

1. A rendőrorvezető évi fizetése 320 frt, mely összeg havi utólagos részletekben leend kifizetve.

Pályázhatnak, kik:

- magyar honpolgárok,
- védkötelezettségüknek megfeleltek, 24-ik életévüket már betöltötték, de a 60-at el nem érték,
- feddhetlen erkölcsű és rovatlan előéletűek,
- teljesen egészségesek,
- magyarul folyékonyan írni és olvasni tudnak.

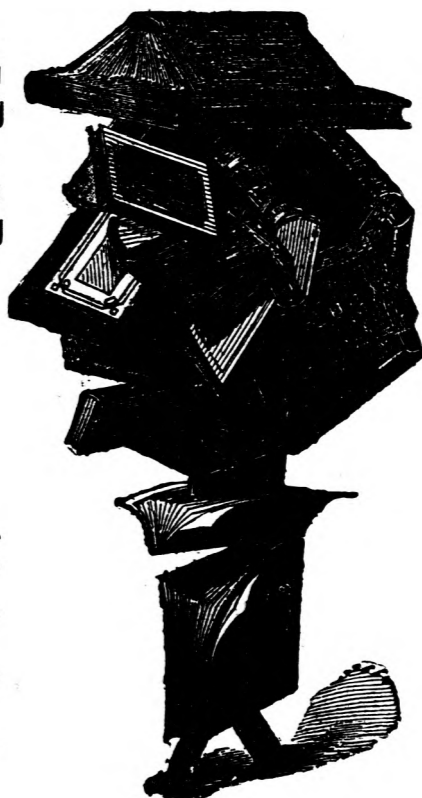
Pályázók sajátkezűleg irt kérvényeiket **f. évi április hó 30-áig** Titel község elöljáróságához annyival is inkább nyújtsák be, mivel a később érkező kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Titel, 1892. évi április hó 7-én.

Az elöljáróság.

3-1

AZ
emaille festészet
bronz festészet
és
művirágok

készítéséhez
szükséges anyag
ugymint részle-
tes utasítás vala-
mennyihez kap-
ható

SCHÖN ADOLF

könyv-, papir- és zeneműkereskedésében
ZOMBORBAN. *—3

Kertész kerestetik.

A temerini uradalomban f. évi október 1-én a kertészi állás betöltendő lévén, mely állást elnyerni óhajtók, kik igazolják, hogy a mű- és konyhakertészetben, ugy a fatenyésztésben is alapos ismeretekkel bírnak, felszerelt kérvényeiket **f. évi augusztus 1-éig** Temerinben az uradalmi főtiszt hivatalhoz nyújtsák be, hol az állásra vonatkozólag bővebb felvilágosítás adatik. (Utánnomat nem díjaztatik.)

ad. 4248.

tkvi. 1892.

Hirdetmény.

Krusevlya község telekkönyvi betéteinek szerkesztésére kirendelt bizottság közhírré teszi, hogy az 1886. XXIX. t. cikkben előirt helyszíni eljárás végett **1892. évi május hó 2-ik** napján a községben megjelenend.

Felhivatnak ennél fogva:

1. mindazok, akik a községben lévő valamely ingatlanhoz a telekjegyzőkönyvi állással szemben tulajdoni jogot tartanak, hogy amennyiben az eljárás bírósági kiküldöttnek az arra vonatkozó okiratokat át nem adták, tulajdonjoguk bekebelezését a fent kitett határidőig a telekkönyvi hatósághoz intézendő szabályszerű beadvány útján kieszakózní, vagy az 1886. XXXI. törvényeikk e. 15-18., az 1889. XXXVIII. t. c. 5., 6., 7. §§-ai és az 1911. évi XVI. törvényeikk értelmében az átírásra szükséges adatokat megszerelni iparkodjanak és azokkal igényüket a bizottság előtt annak a községben teljesítendő működése folyama alatt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telek-jegyzőkönyvi tulajdonos, illetve ennek örököse vagy hágyományosa az átruházási jogügylet létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert ellenesetben jogait ezen előnyös uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illetékkelengedés kedvezményétől elesnek;

2. mindazon jelzálogos hitelezők és azok, akiknek javára egyéb nyilvankönyvi jogok vannak bejegyezve, de a bejegyzett követelések, illetőleg egyéb nyilvankönyvi jogok tényleg már megszüntek, ugyszintén az ilyen bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett joguk törlését kérelmezzék, vagy a törlési engedély nyilvánítsa végett a szerkesztő-bizottság előtt megjelenjenek, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Kelt Zomborban, 1892. ápril hó 10. én.

A betétszerkesztő bizottság:

Polányi Mihály, **Dr. Kemény Andor**
kir. stkevezető. 3-2 kir. albiró.